

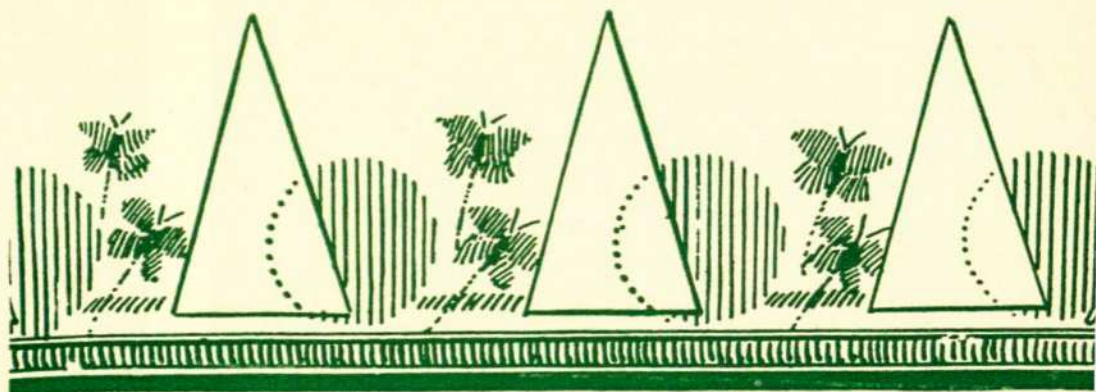
EGLUTĒ

RUGSĒJIS

NR. 7

1951

1951 RUGSĖJIS Nr. 7

Redaguoja *Pranas Naujokaitis*
Administratorius *Antanas Peldžius - Pell*

Leidžia
LIETUVIŲ KULTŪROS
INSTITUTAS

Prenumerata:

Metams: Amerikoje \$3.00, kitur — \$3.50. Atskiras numeris 30 centų.

Pinigus, užsakymus ir adresų pakeitimus siųsti:

EGLUTĖ, P. O. Box 22, Montello Station, Brockton 68, Mass.

Raštus siųsti ir turinio reikalu rašyti:

Pr. Naujokaitis, 59 So. 3rd St., Brooklyn 11, N. Y.

MOKSLO METUS PRADEDANT

Su rudens pradžia prasideda ir darbas mokyklose. Gyvename laisvuose, bet svetimuose kraštuose. Dėl to pagrindinius dalykus turime mokytis ne savo gimtąja, bet svetimąja kalba. Tačiau mokymasis svetimose mokyklose ir ne sava kalba neatleidžia mūsų nuo pareigos ir savąją kalbą gražiai išmokti, savąjį kraštą ir jo kultūrą pažinti, savo gyvąją tautos dvasia ir jos rūpesčiais gyventi, dėl jos švenčiausių teisių kovoti.

Vyresnieji amžiumi turi visokių pareigų savo tautai ir savo tėvynei. Bet tų pareigų turi ir jaunimas, turi jų ir patys mažieji, kurie dar tik pirmuosius žodžius pradeda knygoje paskaityti. Ir jų pareigos yra nė kiek ne mažesnės už suaugusiųjų, nes tik juose kuriasi toji lietuviybės ugnis, kuri turės šviesti ateičiai.

Jei svetimi vėjai užpūs jumyse, jaunieji skaitytojai, savo šalies, savo kalbos, savo kultūros meilę, jūs būsite nudžiūvusios šakelės, kurios nemokėsite prigyti savosios tėvynės žemėje ir nešti gražių ateities vaisių. Dabar, jaunieji, yra jūsų sėjos metas, kada turite sėti į savo širdis geriausius lietuviybės grūdus. O tokių grūdų jūs daugiausiai rasite lietuviškose pamokose. Lankykite tuo tarpu bent šeštadienines mokyklas, jeigu kitokių nėra, skaitykite kuo daugiausia lietuviškų knygų. Mokykitės, švieskitės, pasiryžkite, nes nedidelė garbė yra svetimoms kalboms kalbėti, bet didi gėda savosios gerai nemokėti!

EGLUTĖ — THE LITTLE FIR. Magazine for children. Published monthly, except during July and August, by the Lithuanian Cultural Institute. Office of Publication, P. O. Box 22, Brockton 68, Mass., Editor: P. Naujokaitis, Brooklyn, N.Y. September 1951, Vol. 2, No. 7. Subscription: \$3.00 yearly. Outside U. S. A. — \$3.50 yearly. Single copy 30c.

Entered as second-class matter at the post office at Brockton, Mass.
POSTMASTER: PLEASE SEND FORM 3578 P. O. BOX 22, BROCKTON 68, MASS.

N. P. Seserų Spaustuvė, Putnam, Conn.

MANO JĖGOS — TĖVYNEI

V. JONIKAS

Mano jaunos jėgos,
Kraujas ir siela —
Amžino lietuvių
Gaivi atžala.

Mano kalbą puošia
Vyturio giesmė,
Mano maldos dvelkia
Šventgirių unksme.

Mano žemę gynė
Pilys ant kalvų,
Mano pranokėjai
Nelenkė galvų.

Mano karaliūnai
Valdė karalius,
Mano karalaitės
Verpė linelius.

Mano marios ošia
Ilgesio dainas,
Mano laimė varsto
Gintaro dienas.

Mano jaunos jėgos
Nieko negailės
Tau, tauta šaunioji,
Tau, tėvų šalie!

GYVASIS MOTIEJUS VALANČIUS

PR. NAUJOKAITIS

Šių metų vasario 16 dieną suėjo lygiai 150 metų nuo Motiejaus Valančiaus gimimo, o praėjusių metų gegužės 17 dieną — 75 metai nuo jo mirties. Ir kas šiandien M. Valančiaus vardo nežino? Kas apie jį nieko nėra girdėjęs? Tur būt, tokio lietuvio niekur nerasime. Taigi Motiejus Valančius savo dideliais darbais lietuvių tautai ir šiandien tebėra gyvas mūsų visų širdyse.

Motiejus Valančius

Motiejus Valančius buvo didelis mūsų tautos vyras, nutiesęs tvirtus pagrindus lietuvių tautos prisikėlimui ir laisvam gyvenimui. Tiesa, M. Valančius gyveno dar tais priešaušriniais laikais, kai rusų caro priespauda buvo pati žiauriausia ir kėčiausia. Juk tai tamsiausias spaudos draudimo laikotarpis, kai lietuviška knyga, tas didysis mūsų tautos ginklas, buvo dar tokia negausi ir silpna, o rusai ją visai norėjo užgniaužti pačiomis žiauriausiomis persekiojimo priemonėmis. Tačiau ir tokiais laikais M. Valančius sugėbėjo veikti ir vesti tautą į šviesesnę ateitį.

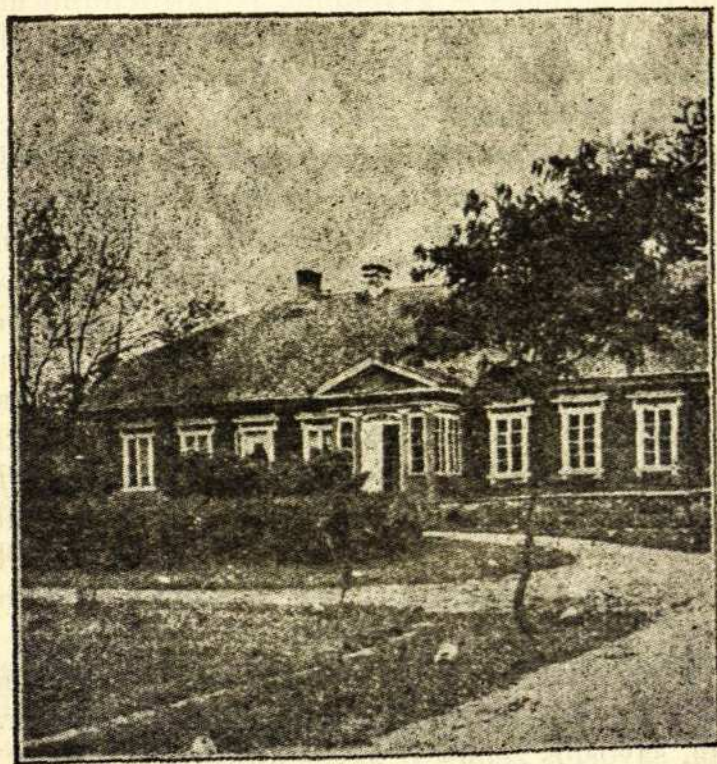
M. Valančius buvo pirmasis lietuvis vyskupas, kilęs iš paprastų kaimo žmonių. Prieš jį buvę vyskupai vis būdavo aukštesnės kilmės: bajorai ar net kunigaikščiai. Gal dėl tos kilmės M. Valančiui labiau siai ir rūpėjo savų paprastų žmonių švietimas ir jų reikalai.

M. Valančiaus kelias į vyskupus nebuvo lengvas. Jis yra kaimiečių vaikas. Kilęs iš Salantų parapijos, Telšių apskrityje, mokėsi Žem. Kalvarijos dominikonų vidurinėje mokykloje, paskui Varnių kunigų seminarijoje ir Vilniaus universitete. Teko jam ir gyvulius kaime ganyti bei kitus ūkio darbus dirbti. Bet savo dideliais gabumais ir nepaprastu darbštumu jis pasiekia aukštąjį mokslą ir savo vyresnybės yra įvertinamas, nes tuojau gauna kapeliono pareigas, paskui kviečiamas profesoriumi į Vilnių, į Varnius, paskui paskiriamas Varnių seminarijos rektoriumi. Tačiau plačiai veikti M. Valančius pradeda tik tapęs

vyskupu (1850 metais). Žemaičių vyskupystė, kurią valdė 25 metus M. Valančius, buvo labai didelė — turėjo per milijoną gyventojų.

M. Valančiaus veikla buvo labai šakota. Pirmiausiai jis rūpinosi, kad jo vyskupystės žmonės būtų geri katalikai ir dori žmonės. Dėl to jis teikė jiems pamokymų per bažnyčias, per kunigus, savo ganytojiškais laiškais ir leidžiamomis knygomis. Jis matė, kad didžiausias žmonių priešas yra išgalėjęs girtavimas. Dėl to jis steigė blaivybės draugijas ir verste vertė žmones negerti svaigiųjų gėrimų. Smuklės užsidarinėjo, žemaičiai metė gėrę. M. Valančius labai rūpinosi švietimu. Jis visur parapijose steigė mokyklas ir reikalavo, kad ten lietuvių kalba būtų dėstomi reikalingiausi dalykai. Nemokančių rašyti ir skaityti skaičius smarkiai nyko. Tokiu būdu pasidarė laisvas kelias lietuviškai knygai į žmonių namus ir į jų širdis bei protą. M. Valančius rašė pats knygas ir ragino kitus, ypač kunigus, knygas rašyti. Kai rusai uždraudė lietuviams spaudą, jis pirmasis organizavo knygų spausdinimą Prūsijoje ir gabenimą į D. Lietuvą. Kai buvo uždarytos parapiinės mokyklos, jis ragino steigti slaptas mokyklas. Ir visus tuos darbus jis dirbo apdairiai, apgalvotai ir atsargiai. Jis mokėjo taip veikti, kad rusų šnipai neįstengdavo jo slaptos veiklos susekti.

Ta visa plati M. Valančiaus veikla yra labai svarbi lietuvių tautai, ir jo vardas mūsų istorijos lapuose yra įrašytas, kaip mūsų tautos didvyrio. Tačiau mums čia labiausiai rūpi pabrėžti vieną M. Valančiaus darbų sritį, kurioje labiausiai jis yra išlikęs gyvas, nemirštantis.

Namai, kuriuose gyveno vyskupas Motiejus Valančius Varniuose nuo 1850 m. iki 1864 m. Tais metais vyskupas buvo prievarta perkeltas į Kauną.

PASIILGAU LINELIŲ

V. NARIMANTAS

Aš linelių pasiilgau,
Šalia kelio pasėtu,
Kur vėjelis žaidžia smilgom,
Bėgdams Nemuno krantu.

Ten šiurena pievos žalios,
Grėbėjų daina graži;
O per kaimą — vingrus kelias,
Kur bėgiojome maži.

Kai saulėleidžiai artėja,
Tyliai sušnara javai,
Ten, gelsvų linų verpėja,
Mane mažą liūliavai.

Toji sritis yra M. Valančiaus raštai. Jis rašė ir mokslinių, ir tikybinių knygų, bet žmonėse labiausiai paplito jo pamokančio turinio lengvo pasiskaitymo raštai. M. Valančius mokėjo savo raštuose kalbėti paprasta, bet labai gyva žmonių kalba, kuri savo vaizdingumu tiesiog pagauna skaitytoją ir verčia neatsitraukti nuo pasakojamo dalyko. O tas pasakojamasis dalykas taip pat paimtas iš gyvenimo, iš kasdieninių atsitikimų, net minimos tikros vietos, kartais net tikrosios pavardės. Savo pasakojimuose M. Valančius visada išveda kokį nors gražų pamokymą. Jei pasakoja apie nedorus žmones, tai skatina jais nesekti. Bet dažniausiai jis mėgsta gerųjų žmonių gyvenimo istorijas. Ypač M. Valančius yra pamėgęs vaikus. Jiems yra parašęs „Vaikų knygelę“ (vieną pasakojimą iš tos knygelės skaitytojai ras ir šiame numeryje), bet ir kituose raštuose rasime kalbant apie vaikus. Slaptajai mokyklai parašė „Antano Tretininko pasakojimus“, kur yra duota gražių pasakojimų iš Lietuvos istorijos, iš geografijos ir t. t. „Palangos Juzėje“ plačiai vaizduoja Lietuvos žmonių papročius, jų pasilinksminimus, vestuves, šventes ir kita. Net šventuosius vaizduodamas, M. Valančius moka juos priartinti prie lietuvių kasdieninio gyvenimo taip, kad tie šventieji yra toki pat žmonės, kaip žemaičiai, lyg pačių skaitytojų broliai. Tuo savo sugebėjimu taip gražiai pasakoti M. Valančius ir šiandien, beveik po šimto metų nuo savo knygų parašymo, yra nepasenęs, mielai skaitomas ir mėgstamas.

Prisimindami tą didįjį mūsų tautos vyrą, pamilkime tuos pačius dalykus, kuriuos taip mylėjo M. Valančius: gražų lietuvišką žodį, tyrą širdį, sveiką ir šviesų protą, savosios žemės ir savos kultūros meilę...

Guvus Vincelis

MOTIEJUS VALANČIUS

Yra sakoma: išmintingesnis miesto veršelis, kaip sodžiaus vaikelis, tačiau, kaip matysim, atsiranda kartais ir sodžiuose mažiukų su apvalia galva.

Žarėnų parapijoje buvo bajoraitis, vaikiukas niekuo nedėtas, bet plikis. Neturėdamas savo tėviškėlės, nunuomojo svetimą butą, vedė labai akylą moterį ir įmaningai gyveno. Po metų davė jiems Viešpats sūnų, kurį pakrikštino Vincu. Augino jį dailiai, Dievo baimėj. Bet, patys būdami nemokyti, ir vaiko neišmokė nei rašto, nei lenkiškai kalbėti. Į mokslus leisti nebuvo kuo, bet Vincelis iš prigimties buvo labai mokslus, nes, šeštus metus užkliudęs, per tris savaites, rytą ir vakarą kalbinamas, išmoko poterių ir įsakymų.

Tėvai labai jį mylėjo, bet ir negalėjo nemylėti, nes buvo rubuilis, skruostai buvo skaistūs, akelės juodos, plaukai gelsvi, apsukui galvelės garbanoti. Svetimi, daugiausia moters, sugavę jį, bučiuodavo ir negalėdavo atsidžiaugti.

Dvylika metų sukakusį, atidavė tėvai vienam pusponiui pasiuntiniui. Čia bebūdamas, Vincelis išmoko rašto ir lenkiškai kalbėti. Dvaruose dažnai vaikai pasileidžia, nes nėra kam priveizdėti; bet Vincelis nepasileido: rytą ir vakarą kalbėdavo poterių, šventadieniais, kad išlikdavo, vaikščiodavo į bažnyčią, eidavo išpažinties, buvo ponui ištikimas ir nei mažiausio daikto nekušindavo.

Juoba paūgterėjusį, ponas pakėlė jį tarnaičiu, dailiai apdarė, mokėjo gerą algą ir visur su savim vežiojo. Numanė Vincelis mūsų žmones esant per daug bylius, viską pasakojant reikiantiems ir nereikiantiems, todėl ryžos be melo nieko svetimiems nepasakoti.

Kažin kuomet važiuojant į Vilnių, Panevėžį atsitiko nakvoti. Ponas, pasišaukęs žydą, tarė:

— Duok man ir mano draugui valgyti.

— O ką duosiu, negut šaldytos žuvies?

— Na gerai, — sako ponas, — duok tos.

Žydas atnešė ponui du dalyku stambios žuvies, o Vinceliui gruiželių. Ponas valgė, o jis vien savąsias prie ausies kišo. Pamatęs tai, ponas klausia:

— Vincai, dėlko nevalgai? Ką tu dirbi?

— Ar žinai ką, poneli? — atsakė Vincas, — dvejetas metų atgal, nuskendo mano tėvelis, tad klausiu tų žuvelių, be nematė jo vandenyje. Tačiau jos vien atsako: "Dar nebuvom gimusios, — klauskis vyresniųjų".

Ponas prasijuokė ir liepė žydui atnešti tokios pat žuvies, kokią pats valgė.

Nuvažiavo paskui jie į Vilnių. Ponas išėjo į miestą, o Vincelis viešbuty paliko. Po valandos priėjo prie jo kažin koks tarsį pusponis ir pradėjo kalbinti:

— Skaičiau, sako, tavo pono pašpartą ir žinau atvažiavus iš Žemaičių; pasakyk man, kas ten pas jus girdėti?

— Išvažiuodami iš Panevėžio, girdėjom skambinant visais varpais, tur būti, kas nors numirė, — atsakė Vincelis.

— Bet ne to aš klausiu, — tarė svečias, — aš noriu žinoti, ką ten kalba žmonės.

— Žmonės ir kunigai kas rytas ir vakaras poteries kalba.

— Tu manęs nesupranti, aš girdėjau, kad ten pas jus žmonės sukilo, ar tiesa?

— Tikra tiesa, — atsakė Vincelis, — kai tik aušta, beregint sukilsta visi žmonės.

— O ką dirba sukilę?

— Ką liepia šeimininkas: vienas eina arti, kitas gena bandą ir taip toliau.

— Kas tu esi per žmogus? aš klausiu bene mušasi pas jus?

— Šiauliuos mums esant, susimušė žmogus su žydu, bet vyresnybė juos perskyrė.

— Tu vien niekus tauziji, aš noriu žinoti, be nēr pas jus karo?

— Yra, yra, — atsakė Vincelis.

— Na, tai aš ir noriu žinoti, kurioj vietoj ir kas kariauja.

— Mano pono dvare yra senas gaidys, kuris be pertrūkio kariauja su kalakutu. Kažin, kurs kurį paveiks... — atsakė Vincelis.

— Ar tu esi pojuokas, ar pusprotis? Aš noriu žinoti, ar negirdėjai, bene mušas kame karaliai?

— Tiesa, mušas: neseniai vienas vaikelis atėjo pas mane ir atsi-nešė kortas; nieko netrukus, mano būgnų karalius numušė lapų karalių, nes manasis buvo švietalų.

— Matau, kad su tavim nesusikalbėsiu, — tarė svečias: — pasakyk man, ką mano tavo ponas?

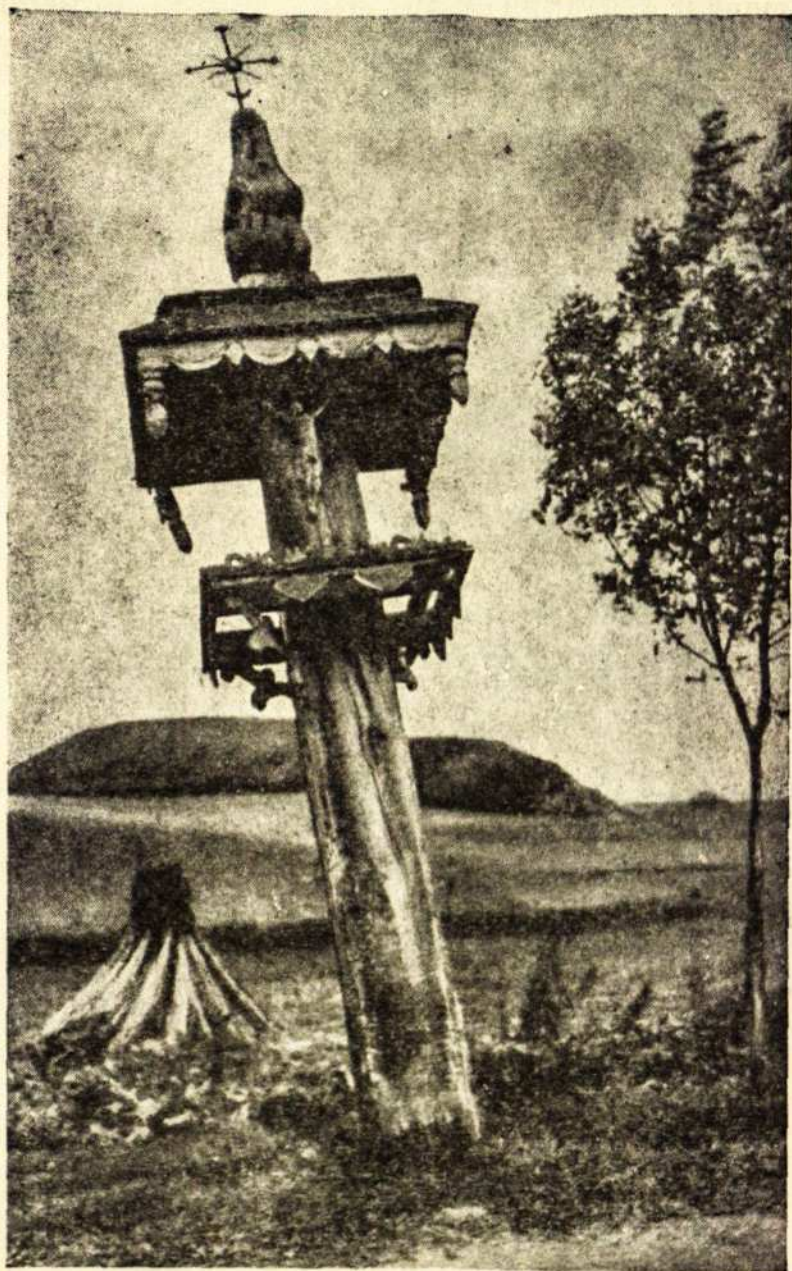
— Mano rytoj namo važiuoti, — atsakė Vincelis.

— Pasakyk man, bene šiaušias pas jus ponai su bajorais prieš vyresnybę?

— Kartais šiaušias, — atsakė Vincelis: — šitai, mano ponas, eidamas prie vyresnybės, šukuoja galvą ir sušiaušia plaukus, ypačiai kaktos plaukus.

— Kad tu parūgtum su savo tokiu šnekesiu! — tarė supykęs svečias: — tai prakeiktas žemaitis: nieko negalėjau iš jo sužinoti! Tai pasakęs, nešinos laukan.

KOPLYTELĖ
RUDENĖJANČIUOSE
LIETUVOS
LAUKUOSE

Svečiui išėjus, beregint parėjo ponas, ir atradęs nerakintas duris, tarė:

— Dėlko neužsidarai, juk tai yra miestas, gal tave apvogti. Bene buvo kas pas tave?

— Buvo kažin koks papūtžandis raudonasis plaukais, kumpa nosim, — atsakė Vincelis.

— Oi, meldžiamasis, ko jis klausė ir kaip atsakei? — Vincelis papasakojo visą savo su juo šnekesį. Ponas, tai girdėdamas, prispauždė jį prie savo širdies, tris kartus pabučiavo ir tarė:

— Tu ne tarnaitis, bet mano sūnus esi. Ar žinai ką, juk tatai pas tave buvo pirmasis Vilniaus vagis! Kitaip kalbant, jis būtų apvogęs

ir mane ir daugel kitų. Bet meldžiu, kad man išėjus užsidarytum. Vincelis atsakė:

— Gerai, gerai, to nežinojau.

Namo sugrįžus, šeimyna ėmė klausinėti Vincelį, ką matęs naujo Vilniuj. Šis atsakė:

— Mačiau daug bažnyčių, bet tos jau buvo nebenaujos; mačiau žmones degtinę geriant, tai buvo naujiena, nes Žemaičiuose nieks jos nebegeria. Mačiau daug naujų smuklių, kurios, per Dievo malonę, jau irsta pas mus...

Kažin kuomet ponas, nuvažiavęs į Telšius, apsistojo prie savo bičiulio, kurs pradėjo vaišinti jį vynu. Truputį jau pasigėręs, davė Vinceliui rublį ir tarė: “Nuėjęs pas Reimersą, nupirk už tą rublį butelį vyno”, o antrą rublį duodamas, tarė: “Už tą pirk saternos”. Vincelis nuėjo, bet veikiai grįždamas neparnešė vyno! Ponas klausė:

— Kodėl neparnešei?

Šis atsakė:

— Poneli, sumaišiau rublius ir nebežinojau, už kurį kokio vyno pirkti!

— Kad tave giltinė pagautų! — tarė ponas, — eik vėl ir nupirk, juk senovėj ne tiek gerdavom!

Vincelis atsakė:

— Gana, poneli, gerti, gana: apsigersi, įsirgsi, — juk ir vynu apsigerti yra nuodėmė!

Ponas nutilo, bet namų šeimininkas vėl pastatė buteliuką vyno. Ponas, jau pasigėręs, ražuodamasis klausė:

— Vinceli, koks dabar aš esmi?

— It liūtas! — atsakė Vincelis.

— O kame tu liūtą matei? — klausė ponas.

— Antai, kūtėj kriuknoja!...

— Tai ne liūtas, bet kiaulė... — tarė ponas.

Vincelis atsakė:

— Ir tamsta dabar mažne toks esi!

Ponas buvo negerias: bičiulio apgirdytas, kai parvažiavo namo, įsirgo. Pagaliau gavo šaukti daktarą ir kunigą. Atvejų atvejais sakydavo: “Vai koks aš buvau vambra, tavęs, Vinceli, neklausydamas! Kad būčiau paklausęs, dabar netysočiau lovoje, kaip driežas po laužu! Ar žinai ką! Matai pats, neturiu nei moters, nei vaikų, — tave priimu per sūnų! Tu mane myli ir aš tave myliu! Jei Dievas duos pagyti, abu mano tėviškėj būsim ponai; jei mirsiu, vienas ūkininkausi!

— Poneli! — tarė Vincelis, — perdaug mane myli! Dar neuždirbau tokios malonės. Meldžiu ir melsiu Viešpatį Dievą, kad tamsią pakeltų. Aš ne tėviškę, bet tamstą patį myliu! — nenoriu nei tėviškės be tamstos!

Gražu ir gera buvo mūsų Lietuvoje

Išgulėjęs keturias savaites, ponas pratarpo, pradėjo vaikščioti ir kusti. Kartkartėmis sakydamas "ačiū" Viešpačiui už pagydymą, prisiekė daugiau nebegerti nei vyno. Priėmė Vincelį per draugą, ir abu gyveno tokioj meilėj, kokios neveiku rasti tarp vyro ir moters. Ponas lig laiku aprašė jam tėviškę. Kad moters kartais ponui neįkyrėtų, Vincelis prie gyvos jo galvos buvo viengungis; kad ponas, išgyvenęs žemėj septyniasdešimt dvejus metus, pasirinko, tuomet Vincelis vedė moterį, su kuria, rasi, dailiai ir lig šiol tebegyvena.

Mūsų žmonės veikia kiekvienam išplepa, kas pakliūva. Ši pasaka moko neveikiai tegalint svetimiems savo širdį parodyti.

VYT. TAMULAITIS

12. Kelionė į Veliuoną.

Svirplys valandėlę rymojo ant savo smuiko, nė žodžio netardamas. Katinukas tuo tarpu pritūpė ant pirmutinių kojų ir, pakreipęs ūsą, žiūrėjo į jį.

— Kaip matau, tu nuotykius mėgsti, — tarė jam svirplys. — Kodėl gi pats neišsirengi keliauti? Pamatytum, visai kitaip pasaulis atrodytų tada, kai jį pažintum ne ant krosnies dribsodamas.

Katinuko veidas truputį paraudo. Jis susigėdo, kad taip maža pasaulyje buvo matęs, palyginus su svirpliu muzikantu. Net malūne nebuvo jis buvęs. Nematė nei miestelio, nei traukinio, kurio akys nakties tamsoje žėri, kaip dvi švytinčios ugnys. Didžiausias jo gyvenimo nuotykis buvo tą naktį, kai ant uodegos galo užkrito kopūsto lapas. Mat, vaikščiojo jis po daržą mėnesienoje, buvo tylu ir svajinga, o čia staiga tik lept kopūsto lapas ant uodegos ir užkrito. Manė katinukas, kad dangus griūva.

— Negaliu sakyti, kad nenorėčiau pakeliauti, — tarė švelniai katinukas. — Labai norėčiau... Bet sakyk, kaip kelią rasti ten, kur nori nueiti.

— Vyras, kuris turi tvirtą pasiryžimą, visuomet kelią randa. Aš tai sakau ne iš knygos išskaitęs, o pats viską ant savo kailio išbandęs, — kalbėjo svirplys išdidžiai. — Prisimenu, kai norėjau nukeliauti ant Veliuonos piliakalnio. Nežinojau net, kurioje pusėje ta Veliuona. Kai iš varnėno žmonos išgirdau, kad Švento Jono naktį ant Veliuonos piliakalnio bus toks didelis koncertas, kokio, tur būt, nebuvo nė Kauno Didžiajame Teatre, tai savo kailyje nerimau ir tvirtai pasiryžau ten nukeliauti, nors ta vieta ir pačiame pasaulio pakraštyje būtų.

— Tai gal jums varnėno žmona ir kelią nurodė? — nedrąsiai paklausė katinukas.

— Ne! — tarė svirplys, — ji tik tiek žinojo, kad Veliuona yra ant Nemuno kranto, kiek žemiau nuo tos vietos, kur Dubysa įteka į Nemuną.

na. Ji pati niekados ten nėra buvusi, tik jos tėvuko senelis kadaise ten turėjęs lizdą pačiame šventoriuje, o ant piliakalnio sliekavęs. Jis taip buvo pamilęs tą savo gimtąją vietą, kad rudenį, nuskridęs į Afriką, apie nieką kitą nekalbėdavęs, kaip tik apie Nemuno krantus ir aukštą kalną ties Veliuona. Sako, beveik visi Afrikos krokodilai apie Veliuoną žinoję. O kartą net visas krokodilų būrys išsirengęs į ilgą kelionę tos gražiosios Veliuonos pažiūrėti. Nelengva tai buvusi kelionė, nes reikėjo plaukti ne tik upėmis ir jūromis, bet ir vandenynu. Tik vienam iš to būrio krokodilų pavykę pasiekti Dubysos žiotis. Panemunės mėllynas dangus vasarą jam daug labiau patikęs už Afrikos karštą saulę, ir mielai jis čia būtų visai pasilikęs, jei ne artėjanti žiema, kai visi Lietuvos vandenys pasidengia ledu ir pasidaro labai šalta, kad tokio šalčio krokodilas negalėtų iškęsti. Rudeniop jis vėl išsirengė į savo Afriką. Pilną savo pilvą jis prisirijo visokių lietuviškų dovanų: gintarų iš Baltijos jūros, tris lietuviškus akėtvirbalius, nulūžusio inkaro galą ir Veliuonos žvejo švarką su pypke ir krapštuku kišenėje... Sako, visa Afrika buvusi sukilusi ant kojų, kai jis laimingai grįžęs namo.

Ir drambliai norėję Lietuvon keliauti, ir bezdžionės buvusios atėjusios teirautis, ar dideli medžiai auga ant Nemuno krantų. Girdi, ir jos norėtų uodegomis ant šakų pasikabinti ir suptis, kai saulė vakare leidžiasi ir bažnyčių varpų aidas pasroviui auksiniu Nemuno vandeniu amžinybėn nuplaukia...

Pasakojęs ir pasakojęs visiems tas krokodilas savo nuotykius. Naktimis ant piliakalnių milžinus matęs. Geležimi apsišarvavę, rymoję jie ant ilgų kardų abiejuose Nemuno krantuose. Stebuklingos ugnys degusios ažuolynuose, kurstomos baltų vaidilučių. Tokių dalykų jis jokiam pasaulio krašte nematęs, nors ir labai daug apkeliaavęs. Daina ten taip ilgesingai ir graudžiai skambėjusi, kad net krokodilui ašaros, kaip pupos, veidu byrėjusios. Nuo tų ašarų net Nemunas vidurvasaryje patvinęs ir užliejęs žalias lankas su griežlių muzika ir vakaro perline rasa...

— Mokėjo gražiai man toji varnėno žmona apie tai papasakoti, — vėl kalbėjo svirplys po valandėlės. — Tai galvoju sau vienas: jei net iš Afrikos į Veliuoną atvyksta, tai kaip aš, toks keliautojas ir dar taip netoli gyvendamas, jos neaplankysiu? Dar tą patį vakarą pasispiadžiau delnus, kad kelionė laimingai sektųsi, ir palikau savo trobelę po kmynų krūmu. Ėjau ir ėjau į tą pusę, kur tamsūs miškai tolumoje dunksojo. Netruko nė dvi dienos, kai atsidūriau ant panemunės kalnelių. Naktį užlipęs į vieną kalvą, žiūriu — apačioje tviska Nemuno vanduo, lyg sidabro srovė tekėtų iš stebuklingos versmės. Laukų vėsma ir balzganas rūkas kilo nuo upės vandens, kaip graži pasaka gaidindama krūtinę. Žiūriu ir neatsižiūriu to gražaus reginio nuo kalno. Staiga griebiau smuiką ir taip užgrojau, kad net Nemuno vanduo nusto-

jo tekėjęs ir klausėsi mano muzikos. Kiek prisimenu, tada, pirmą kartą pamatęs Nemuną, tokią dainą sudėjau:

Kaip gražiai banguoji,
Mano Nemunėli,
Kaip giliai į širdį
Savo vagą rėži...

Matau, laimė plaukia
Mėlynoje pakrantėj,
Matau, džiaugsmas žydi
Saulėtoje atšlaitėj...

O kad aš galėčiau
Lankos gėlė būti,
Ir šviesioje naktužėj
Laimę čia sūpuoti!...

— Nebloga dainelė, jeigu ją greitai sukūrėte, — tarė katinukas. — Tik aš gėlė tai nenorėčiau būti... Ateitų kas nors ir nusiskintų... Štai ir po gyvenimo...

— Kitą pavasarį vėl pražystum, — tarė svirplys karštai. — Tavo šaknų iš žemės niekas neišrautų, kur syki prigijai ir pražydėjai...

— Bet ji neturi kojų, — ginčijosi katinukas. — Nenueis kitur, jei nepatiks vieta, kur išaugo...

— O kas iš tų kojų, kurios tik pilvui nešioti reikalingos, — sušuko svirplys. — Širdžiai, kaip gėlei, nereikia kojų. Ji visuomet liks tenai, kur syki prigijo ir šaknis įleido. Ir aš tik tiek pasaulį vertinu, kiek širdies ir grožio jame randu, o ne kiek kojų ji mindo...

Katinukas nutilo ir nukabino savo ūsus žemyn.

— Gal ir tiesą sakote, — po valandėlės prašeko jis tyliai. — Su jumis sunku ginčytis.

— Nėra apie tai kas kalbėti, — mostelėjo ranka svirplys. — Nė vieną kojos laimingą nepadarė ir nepadarys, jeigu jos užmiršo, ką turi nešioti. Va, kas, mano bičiuli riestuodegi!...

— Taip, bet jei būtumėte kojų neturėję, tai nė Veiuonos nebūtumėte pasiekę, — dar bandė spirtis katinukas.

— Bet jos nešė ten mano širdį, o ne pilvą, — sušuko karštai svirplys.

— Na, dabar jau suprantu, ką norite tuo pasakyti, — tarė katinukas. — Jūs ne tik menininkas, bet ir mokslininkas, filosofas.

— Taip, — iškėlė galvą svirplys išdidžiai, — kiekvienas tikras menininkas toks turi būti ir turėti savo, ne svetimą, nuomonę apie kiekvieną daiktą.

— Tai Veliuonon nukeliavęs gal paskaitą vabalams skaitė? — paklausė katinukas.

— Taip, skaičiau mokslišką paskaitą apie ilgų kojų pailginimą tiems, kurie užsiima menu ir muzika...

— Na, o ar daug klausytojų buvo? — šyptelėjo katinukas.

— Daug. Šimtakojo žmona net verkė, — ištarė svirplys. — Atimk, sako, profesoriau, bent aštuoniasdešimt kojų, gal jis rangesnis bus. O dabar, kol jis apsiauna, tai pusė dienos praeina. Jei prieš vidurnaktį atsigulti nori, tai dar saulei nenusileidus turi pradėti batų virveles at-sirišinėti...

Katinukas taip garsiai pradėjo juoktis, kad net trobelės stogas kilstelėjo.

(Bus daugiau)

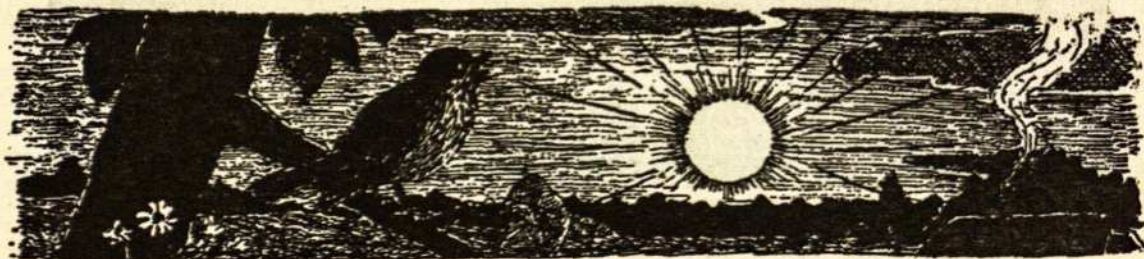
SUGAUTAS PAUKŠČIUKAS

DANUTĖ LIPČIOTĖ

Nespurdėki, paukštužėli, ir nepyk,
Želmenėlių tau priskinsiu,
Ir narvelį išdabinsiu,
Tik nepyk...

Saulės čia juk tau nemaža,
Žemę tu matai...
Juk nelėksi vis į aukštį,
Dangus peraukštai...

Ir džiaugiaus sugavus paukštį,
Trupinių bėriau,
Kol sustingusi, negyvą
Jį narvelyje radau...

ČIA NERIMSTA ŠIRDIS

STASYS DŽIUGAS

Skuba debesėliai,
Vienas kitą lydi.
Algirdukas, Vytas
Jiems keliaut pavydi.

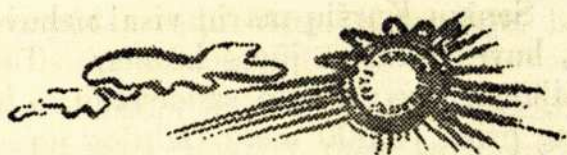
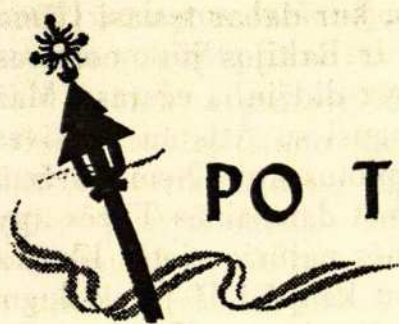
Skrenda jie į rytus
Virš bangų Atlanto.
Rankomis mojuoja
Jiems abu nuo kranto.

Ir ilgai jie sekė
Debesėlių būrį.
Liūdnos jų akelės
Vis ton pusėn žiūri.

Čia nerimsta širdys:
Ilgesys jas gelia,
Naktimis sapnuoja
Debesėlių kelią...

Brandus būdavo derlius Tėvynės laukuose

PO TĖVYNĖS *DANGUMI*

KURŠIŲ UŽMARIS

A. BENDORIUS

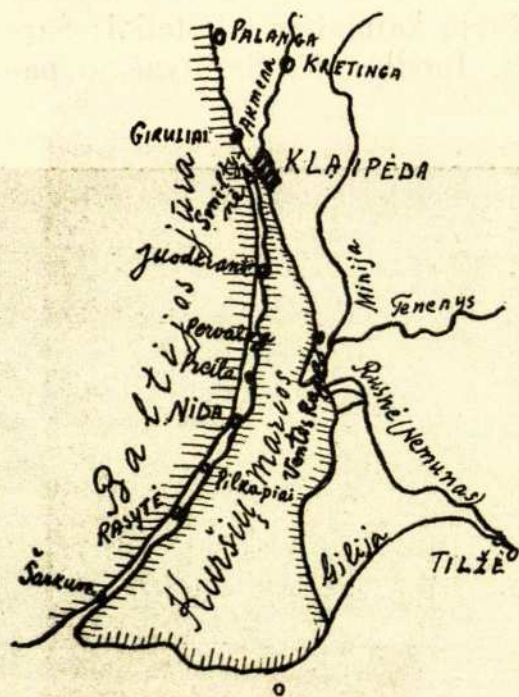
Lietuvos pajūris yra neilgas, bet savo gražumu ir įdomybėmis jis pralenkia daugelį kitų ilgų pajūrių.

Šį kartą pakalbėsime apie tą mūsų pajūrio dalį, kuri yra vadinama Kuršių Neringa, arba Užmariu. Tai yra 97 km ilgumo smėlynų juosta, ištysusi tarp Baltijos jūros ir Kuršių marių. Plačiausioje vietoje toji juosta teturi tik per tris kilometrus platumo, o yra vietų, kur jos plotis tesiekia tik iki pusantro kilometro. To Užmario gamta yra

nepaprasta ir įdomi. Vasarą čia lankydavosi labai daug vasarotojų iš Lietuvos ir iš užsienių. Ypač garsios ir tikrai gražios buvo Nidos ir Juodkrantės vasarvietės. Jose per visą vasarą būdavo pilna svečių. Vieni jų atvykdavo čia pamatyti briedžių plačiaragių, kiti piešti ar fotografuoti nuostabių gamtos vaizdų, o daugumas vykdavo pailsėti gamtoje, pasimaudyti jūroje, paplaukioti po marios žvejų laiveliais, pakvėpuoti kvepiančiu pušynėlių oru, sveikai ir gražiai praleisti vasaros metą.

Sunku aprašyti Užmario gražumą. Reikia pačiam ten pabūvoti, pakeliauti, pasigrožėti. Tik tada pajunti, kad tai yra tikrai retas grožio žemės kampelis!

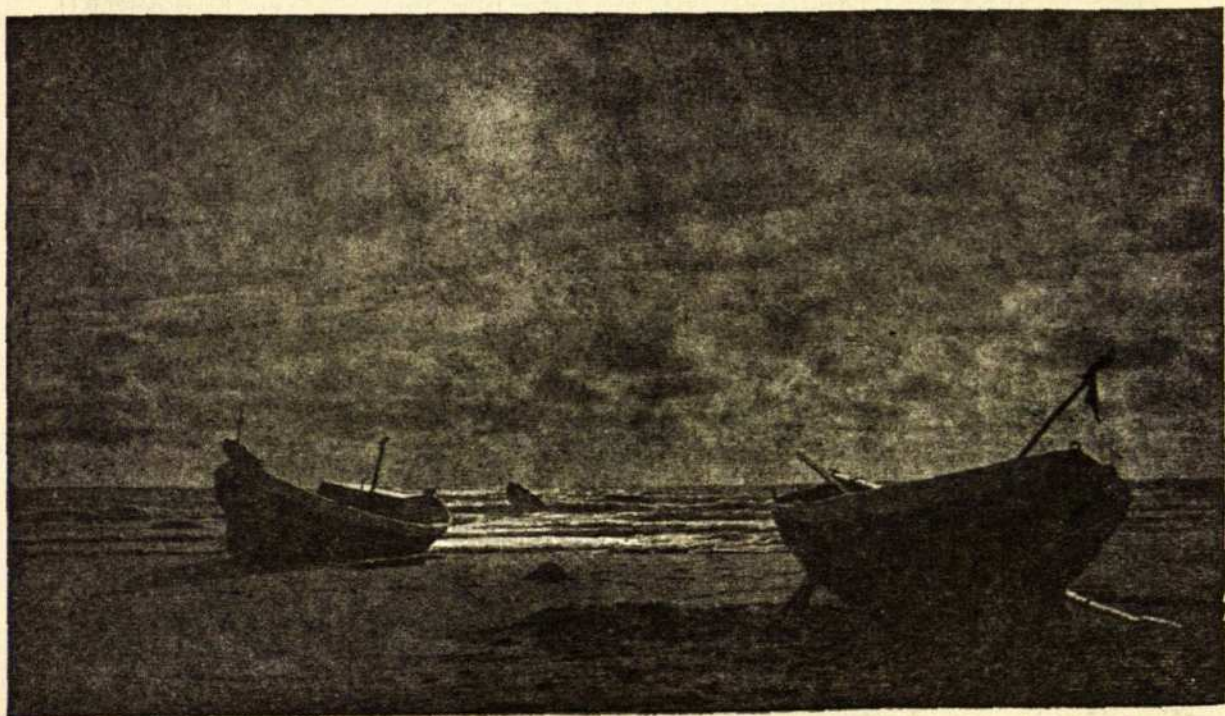
Kaip Užmaris atsirado? Pasmario žvejų pasakos sako, kad labai didelė laumė, besimaudydama Baltijos jūroje, supylusi tą milžinišką smėlio pylimą. Tačiau žemės tyrinėtojai, vadinami geologais, šitaip aiškina Užmario atsiradimą.

Kuršių marios ir Užmaris

Seniau Kuršių marių visai nebuvo, o ten, kur dabar tęsiasi Užmaris, buvęs Baltijos jūros krantas. Tada dar ir Baltijos jūra nebuvo susijungusi su Atlanto vandenynu, o buvusi lyg didžiulis ežeras. Maždaug prieš 10.000 metų Baltijos jūra susijungusi su Atlantu ir įsiveržusi į žemyną, apsemdama didelius lygumų plotus apie Nemuno žemupį. Susidariusi didelė jūros įlanka, siekusi net dabartinės Tilžės apylinkes. Tačiau ji buvusi negili. Net aukštesnės pajūrio vietos likusios neapsemtos. Susidariusi salų eilė, prie kurių kaupėsi iš jūros dugno bangų išmetamas smėlis. Jo daugėjo ir daugėjo, ir pagaliau buvusios salos viena su kita susijungusios ir susidariusi dabartinė Užmario juosta. Jos kryptį nustatė vakarų vėjų sukeltos jūros bangos iš vienos pusės ir Nemuno vandens tekėmė iš kitos pusės. Užmaris eina puslankiu iš pietų į šiaurę, kol ties Klaipėda palieka tik neplatų sąsiaurį, kuriuo Kuršių marios susisiečia su Baltijos jūra. Taigi prie Užmario susidarymo yra prisidėjęs ir mūsų gražusis upių tėvelis Nemunas, kuris savo amžiumi yra senesnis ir už Užmarį.

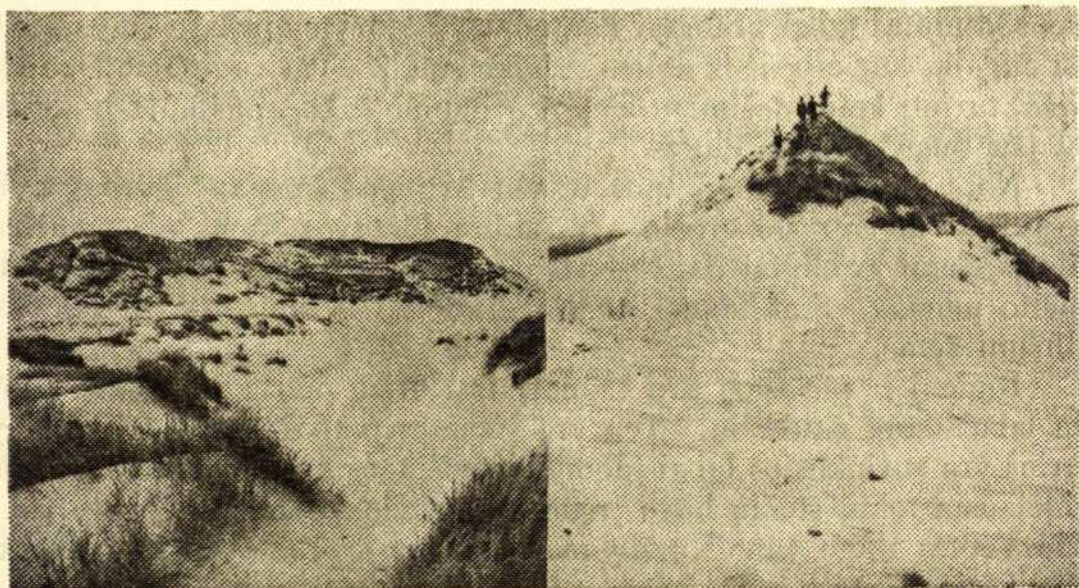
Buvusių salų vietose nuo senų laikų augo žolė ir medžiai. Didžiausia tokia sala buvusi dabartinės Rasytės vietoje. Gal ir jos vardas yra atsiradęs nuo rasos, kurios ten turėjo augusi sodri žolė. Vėliau visa Neringa apaugo pušynais. Tada ji atrodė lyg didžiulė tamsiai žalia juosta. Jau nuo senų laikų įvairiose pamiškės vietose prie Kuršių marių (ne prie Baltijos jūros) įsikūrė žvejų kaimai ir miesteliai: Šarkuva, Pilkopiai, Nida, Preila, Pervalka, Juodkrantė, Smiltynė, o pa-

Žvejų laiveliai Lietuvos pajūryje

čioje Neringos viršūnėje ties Klaipėda, vadinamam Kopgalyje, buvo įrengta vokiečių karo tvirtovė. Ji išliko iki mūsų dienų.

Tačiau ta gražioji šilų juosta smarkiai buvo apnaikinta maždaug prieš pusantro šimto metų įsiveržusios į Užmarį rusų kariuomenės. Gaisrai nusiaubė seną sausą mišką. Stiprūs vakarų vėjai nekliudomi galėjo pustyti smėlį. Lyg sniegas, nešamas smėlis užkliūva už žolės ir krūmokšnių, ir tose vietose išauga smėlio kupstai, kurie vis didėja ir pasidaro smėlio kalnais, panašiais į piliakalnius. Kadangi pajūryje daugiausia pučia vakarų vėjas, tai ir smėlis nešamas iš vakarų į rytus. Dėl to visas Užmaris pamažu slenka į rytus, vis toliau ir toliau brisdamas į marias. Dėl stiprių vakarų vėjų vakariniai Užmario krantai yra lėkšti ir žemi, o rytiniai aukšti ir statūs. Slenkantieji smėlio kalnai vadinami keliaujančiomis kopomis. Pasitaiko, kad status keliaujančios kopos šlaitas atplyšta ir griūva į marias. Milžiniška smėlio masė, siūbeldama į vandenį, sukelia didžiulę bangą, kuri ritasi į visas puses, apversdama ir skandindama tuo metu plaukiojančius žvejų laivelius.

Keliaujančios kopos Užmaryje. Kairėje: smėlį šiek tiek sulaiko žolė, o dešinėje — didžiulis nesulaikomo smėlio kalnas.

Didžiausias aprašytas kopų griuvimas buvo 1820 metais liepos mėnesį. Nuskambėjo baisus trenksmas, lyg dešimt perkūnų būtų kartu trenkę, sudrebėjo žemė, o griuvimo sukelta banga dideliu greičiu persirito per marias, akimirksniui paskui save palikdama beveik sausą marių dugną. Žmonės tokio trenksmo savo gyvenime dar nebuvo girdėję ir dėl to labai išsigandę.

Kai kuriose žemesnėse vietose, daubose, smėlis patvinsta vandeniui. Iš paviršiaus tokia vieta atrodo sausa, bet atsistojus, smėlio pluta lūžta, ir žmogus ar gyvulys pradeda pamažu klimpti. Norint vieną

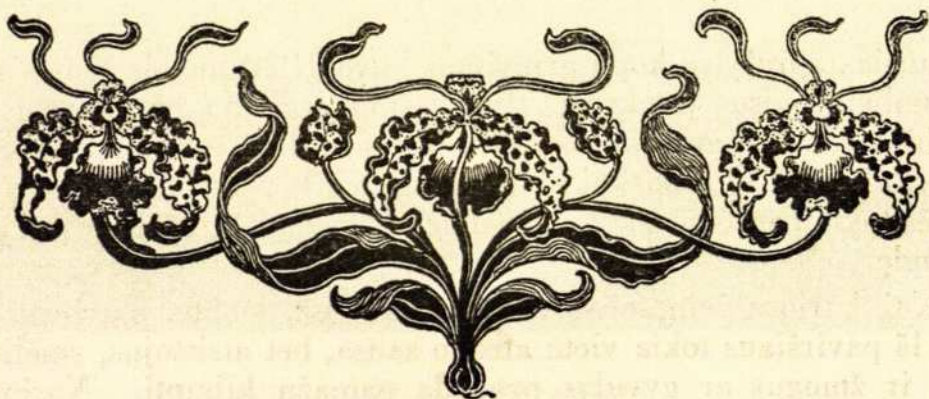
koją ištraukti, antroji dar giliau įklimpsta. Jei žmogaus, į tokią nelaimę patekusio, niekas neištrauktų, tai jis taip besikamuodamas ir nuskęstų šlapiame smėlyje. Tokios vietos vadinamos plaukiančiu smėliu.

Keliaujančios kopos padaro daug žalos Užmario gyventojams. Smėliu yra užnešami žmonių puoselėjami daržai, sodeliai, kiemai, o kartais ir ištisos sodybos, net kaimai. Smėlio kalnas auga, slenka vis artyn prie trobų ir dar po kiek laiko viską po savimi palaidoja. Taip žuvo keli žvejų kaimai, iš kurių geriau prisimenami Nagliai ir Karvaičiai. Karvaičiuose gimė pamario lietuvių rašytojas Liudvikas Gedinas Rēza. Jis pats išgyveno savo kaimo žuvimą ir jį aprašė.

Jau maždaug prieš šimtą metų imta ieškoti būdų tokias pavojingas keliaujančias kopas sulaikyti. Jas reikia apsodinti tokiais augalais, kurie turi ilgas šaknis ir gali augti gryname smėlyje. Tinkamiausia šiam tikslui yra kalnų pušis. Tai mažas, krūmokšnio išvaizdos, augalas, neužaugęs netgi sulig žmogaus didumo, bet turįs nepaprastai ilgas ir išsidraikiusias šaknis. Tomis pušelėmis jau yra užsodinti didžiuliai Užmario plotai. Tačiau dar daug tebėra ir neužsodinta, nes toks sodinimas labai brangiai kainuoja. Pajūryje auga ir kitų ilgašaknių augalų, kurie bent iš dalies sulaiko smėlį. Tai vadinamoji pajūrio aviža, turinti kelių dešimčių žingsnių ilgumo šaknį, meduoja ir gražus, bet jau retas, pajūrio dagys.

Nors keliaujančios kopos ir yra žalingos žmogaus darbams, bet jos turi ir nepaprasto grožio. Tai tikra Lietuvos Sachara! Smarkaus vėjo pustomi grūdeliai daužosi vienas į kitą, gaunasi skambesys. Tai smėlio muzika. Smulkiausi smėlio grūduliai nešami ore, o stambesni ritinami žeme.

Rudenį ir pavasarį pro Užmarį ir Kuršių marių pakraščiu pralekia labai daug paukščių. Ten yra įrengtos paukščių stebėjimo stotys, kurios yra surinkusios labai įdomios medžiagos apie paukščių keliones. Didžiausia tokių stočių buvo įrengta Rasytėje (Užmaryje), taip pat ir prie Ventės Rago (ant Kuršių marių kranto). Bet apie tuos dalykus pakalbėsime kitą kartą.

VACLOVAS ČIZIŪNAS

DIDŽIŲJŲ VALDOVŲ LIETUVA

1. Karalius Mindaugas — Lietuvos vienytojas

Nalšėnų pasiuntiniai. Dunda miško takas nuo arklių kanopų. Joja raitelių būrelis, dairydamasis į šalis. Miškui kiek praretėjus, jie pamato pakalnėje krūmais apaugusį upelį. Priešakyje joję du kariai, matyt, būrelio vadai, mostelėjo rankomis užpakalyje jojusiems, o vienas jų sušuko:

— Sustokime, čia pailsėsime!

Nuo arklių nušokę kariai atleido balnų juostas ir nuvedė arklius girdyti į upelį. Abu vyresnieji pasuko į mažytę pievutę ir dairėsi aplinkui.

— Sakyk, Vambutai, ar tu gerai pažįsti šią apylinkę? — paklausė liesas ir aukštas Šviedrys savo bendrakeleivį, kresną, petingą karį.

— Vorutoje esu buvęs tik vieną kartą, prieš porą metų. Bet tada mes jojome truputį kitu keliu. Manau, kad šį upelį ir tada turėjome perjoti, tik kitoje vietoje. Na, pakilę į kalnelį kitoje pusėje upelio, aiškiau pamatysime, kur teks pasukti.

— Kaip tu manai, ar pasiseks Mindaugui įsiviešpatauti visoje Lietuvoje?

— Ką galiu manyti? Man rodos, kad jam jau pasisekė sujungti didžiausią visos šalies dalį; tik pakraštinės sritys dar nebepasiduoda, ypač šiaurisiai žemaičiai, — atsakė Vambutas.

— Ar manai, kad taip ir teks visa Lietuvos valdžia vienam valdovui? O kodėl tuo valdovu turi tapti Mindaugas, o ne kuris kitas? — šokosi klausti Šviedrys.

— O tu imk ir paklausk jo paties, kai nujosime į Vorutą: tuoj tavo galva nuriedės nuo pečių! Supranti? Kodėl, kodėl?... Kam čia klausinėti, kodėl! Matyt, jau toki laikai atėjo, kad smulkiems kunigaikščiams nebėra valios Lietuvoje. Gal taip ir geriau... Antai, dar prieš penkiolika metų, darant Lietuvai taiką su Voluinės kunigaikščiu, visai mūsų didelei šaliai atstovavo net dvidešimt vienas kunigaikštis. O dabar?... Dabar jau bus kitaip: visos šalies vardu kalbės ir veiks vie-

nas šeimininkas, o ne keliolika ar kelios dešimtys. Žinai, Šviedrys, ateina kiti laikai, reikalinga ir kita tvarka.

— Taip tai taip... — pratarė susimąstęs Šviedrys. — Bet kodėl tuo Lietuvos šeimininku turi būti Mindaugas?

— Tu vėl tą patį kartoji! Klausyk, ką tau pasakysiu: kiekvienam žygiui reikalingas pasiryžimas ir jėga, juo labiau tokiame žygiui, kokį vykdo Mindaugas. O jis yra ryžtingas ir pakankamai galingas. Kas kitas galėtų Lietuvą sujungti savo valdžioje? Mūsiškis Daumantas, sakysi? Ne, brole, per menki jo Nalšėnai, mažas ir jo karių skaičius, kad jis galėtų pasiekti to paties, ko siekia Mindaugas. O Lietuvai jungtis į vieną valstybę jau pats metas. Ar ne taip?... Tad kas gi būtų, jei visi kunigaikščiai išgeistų tapti visos Lietuvos valdovais? Išsipjautų tarpusavyje, pražudytų daug vyrų, o gudai ir visokie kiti priešai to tik ir laukia. Gera tad būtų?...

— Aišku, ne... — atsakė Šviedrys. — Bet sakyk tu man, ką Daumantas tau pavadė pasakyti Mindaugui?

— Nee, brole, to tai jau neišgirsi iš manęs. Kur tu matei, kad pasiuntinys išsiplepėtų anksčiau bet kam, negu tam, pas kurį vyksta su žinia. Tu esi mano geras draugas, bet atmink: pasiuntinio burna užrišta tol, kol jis savo uždavinį atlieka. Manau, nepyksi už šiuos žodžius?

— Ne, Vambutai, ko čia bepykti. Tu esi mano vyresnysis draugas ir patarėjas, aš turiu tavęs klausyti. Be to, aš niekad neužmiršiu, kad tu esi man išgelbėjęs gyvybę kovoje su polockiečiais. Aš tau nepaprastai esu dėkingas...

— Neminėk šių įvykių. Kas buvo — buvo!... Tu dar jaunas ir narsus karys. Tavo ateitis dar prieš akis... Na, bet laikas ir tolyn joti. Vyrai jau bus pagirdę arklius ir patys užkandę. Ilgiau ilsėsime kuriam nors kaime. Man rodos, kad jų čia netoli rasime. Eiva!...

Mindaugas — Lietuvos šeimininkas. Augštaičių krašte stovėjo galinga Vorutos pilis. Dar ir šiais laikais mūsų istorikai negali visai tiksliai pasakyti, kurioje vietoje tos pilies būta. Spėliojama ją buvus Kernavėje, gal Liškiavoje, dar gal ir Anykščių apylinkėse, kur yra Vorutos piliakalnis. Gal kada nors ir bus tiksliai nustatyta, kur ta pilis buvusi. Tuo tarpu persikelkime mintimis į paslaptinę Vorutą, Mindaugo buveinę.

— Kas ten? Kas jūs tokie? — šūktelėjo pilies vartų bokšto sargybinis, žvelgdamas žemyn į raitelių būrelį, sustojusį prie pat pilies vartų, pagriovyje.

— Pasiuntiniai iš Nalšėnų! Atvykstame kunigaikščio Daumanto siunčiami ir prašome suteikti mums globą ir nakvynę, — atsakė būrelio priekin išjojęs jau mums pažįstamas Vambutas.

— Palaukite, pranešiu, kam reikia! — tarė sargybinis.

— Čia tai pilis! Tokios didelės dar nesu matęs mūsų šalyje, — šnibzdėjo Šviedrys Vambutui. — Kokie bokštai ir sienos! Mūsų Nalšėnai tai tik mažas kiemelis prieš šitokią pilį...

— Bet ir Mindaugas tau ne Daumantas, brolau... — tyliai atsakė jam Vambutas, žvalgydamasis į pilį ir į apylinkę.

Sudundėjo - subraškėjo pilies vartai, ir palengva pradėjo leistis ant griovio medinis tiltas. Tiltui nusileidus, pamažu vėrėsi vartai, dviejų vyrų stumiami.

Raitelių būrelis įėjo į pilies kiemą. Čia juos apsupo kariai ir kunigaikščio tarnai. Vambutas paprašė pranešti valdovui savo vardą ir paklausti, kada jis bus priimtas pasikalbėti. Šviedrys ir kiti Vambuto palydovai, žirgus atidavę arklidžių tarnams, nuėjo į nakvynės patalpas. Pilies pastatai buvo taip pat mediniai, kaip ir Nalšėnuose, tiktai žymiai didesni. Ypač jiems atrodė didelis pilies valdovo gyvenamasis namas.

* * *

Vakare, jau visai sutemus, kai pilies gyventojai ir atvykėliai svečiai jau rengėsi poilsio, Vambutas buvo pakviestas pas kunigaikštį.

— Sveikas atvykęs, Vambutai! — pratarė Mindaugas, tarnui įleidus svečią ir uždarius duris. — Jau daugel metų praėjo nuo to laiko, kai tave pirmą kartą buvau sutikęs.

— Šviesusis valdove! Man darai didelę garbę, pažindamas ir prisimindamas mane beveik po penkiolikos metų, — tarė Vambutas, nusilenkdamas prieš šeimininką.

— Taip, taip, laikas greitai bėga. Jau penkiolika metų tuoj sukaks, kai susitikome, vykdami daryti sutarties su Voluinės valdovu. Sėsk, prašau, ir pasakok, kaip gyvena manasis svainis ir jo žmona.

Vambutas dar kartą nusilenkė ir atsisėdo ant suolo priešais kunigaikštį. Mindaugas, sėdėdamas kėdėje su atramomis, žiūrėjo į svečią ir šypsojosi. Siaurai suspaustos lūpos ir kiek ereliškai lenkta nosis rodė jį ryžtingą ir narsų esant. Vambutas, kiek pagalvojęs, tarė:

— Kunigaikštis Daumantas siuntė mane pranešti tau, valdove, kad jis ir jo žmona yra abu sveiki. Juodu abu linki tau, valdove, taip pat ir maloningajai kunigaikštienei Mortai, sveikatos ir laimės!

— Ačiū! Tęsk toliau. Manau, Daumantas ne vien tik linkėjimus siunčia...

— Taip, valdove. Jis prašė pranešti, kad žygis prieš polockiečius pavykęs gerai. Priešas sumuštas ir, atrodo, netuoj galės drįsti brautis į mūsų žemes.

— Dalyvavai žygyje? — paklausė Mindaugas.

— Kaip gi aš galėjau sėdėti namie, kunigaikšti, kai visi vyrai vyko kovon?... — atsakė Vambutas.

— Atleisk, Vambutai. Žinau, esi narsus karys ir turėjai vykti su visais. Tik aš norėjau paklausti, kaip tu vertini gudų karius.

— Vieno lietuvio kario pakanka nugalėti dviem, o gal ir trims gudams, kunigaikšti, — tikino Vambutas.

— Hm... Na, gerai, Vambutai. Bet tu man dar ne viską pasakei. Aš laikiu.

Mindaugas pasiekė nuo stalelio ąsotį ir pripylė dvi taures midaus.

— Gerk ir pasakok!

— Ačiū, valdove. Kunigaikštis Daumantas prašo tavo globos ir malonės. Jis žino, kad tu, valdove, jau ne vieną kurios srities kunigaikštį, net savo brolius...

— Aha, net savo brolius... Žinau, ką nori pasakyti: net savo brolius išvijau iš Lietuvos. Taip, išvijau! Daumantas bijo, kad ir jo nepašalinčiau... Na, o kas toliau?

— Daumantas nenori priešintis tau, valdove, — tęsė toliau Vambutas. — Tik jis prašo tave palikti jį Nalšėnų valdovu ir siūlo pagalbą visais atvejais, kai tu būsi jos reikalingas. Jis tikisi tavo globos, kaip svainio ir vyresniojo valdovo.

— Kaip svainio ir vyresniojo... — pakartojo Mindaugas. — Gerai... Gerk, Vambutai, ir klausykis, ką pasakysiu. Daugelis Lietuvoje mano, kad aš esu piktas žmogus, beveik kraugerys, pavergęs šalį, išvijęs ar išžudęs jos teisėtus valdovus, sritinius kunigaikščius, ir net savuosius giminaičius. Dievai mato, kad taip nėra, ir jie man padeda. Juk turi būti Lietuva pagaliau sujungta! Jei toliau lauksime ir taip, kaip lig šioliai, susiskaldę gyvensime, priešai mus greitai sudoros ir pavergs. Kad to nebūtų, reikia sukurti galingą Lietuvą, vieno šeimininko valdomą. Reikia, kad kiekvienas mūsų šalies priešas nudegtų nagus, juos čia betiesdamas. O tų priešų vis naujų atsiranda... Supranti, Vambutai, ką sakau? Daumantas nekvailas vyras, jis žino mano sumanymus ir norus. Jis supranta ir vienybės reikalą. Tik ar neims jo graužti pavydas, kaip kitus graužia?... Tiesa, jis mano svainis. Bet... ar kiti, dar artimesni mano giminaičiai, net broliai, nekliudė man? Žiaurus aš, sako kai kas, o gal ir daugelis. Bet ar galima kitaip? Juk ne gana tik norėti. Reikia drįsti, reikia jėgos turėti ir ištesėti, kas

užsimota. O reikalo nesuprantančius ir kliudančius reikia jėga suvaldyti ir nubausti. Žinai, Vambutai, pasakyk Daumantui štai ką: tevaldo jis Nalšėnus ir tešimininkauja ten, kaip ir seniau, — aš tik klusnumo tereikalauju. Mano didysis uždavinys — sujungta, galinga Lietuva. Man reikalingi talkininkai, klusnūs ir drausmingi. Ar Daumantas tikrai nori būti tokiu talkininku, laikas parodys. Supratai, Vambutai, ką tau čia pasakiau?

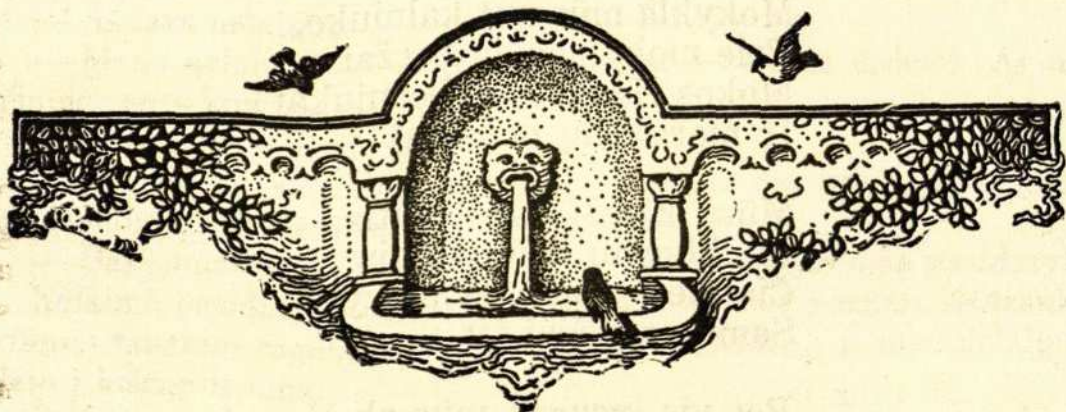
— Supratau, valdove, labai gerai, — atsakė Nalšėnų pasiuntinys.

— Didelis pavojus gresia žemaičiams. Iš vakarų traukia minios geležimi šarvuotų vyrų. Jie gerai ginkluoti, drausmingi ir godūs svetimo turto ir valdžios. Žemaičiai vieni patys neatsilaikys, kaip neatsilaikė kiti pajūrio broliai. Bet je šiaušiasi prieš mane... Sunku, bet — dievai padės — ištesėsiu... Na, jau vėlus laikas, Vambutai. Tau poilsis po kelionės labiau reikalingas. Rytoj, manau, ir kunigaikštienė norės tave pamatyti. Labanakt, Vambutai!

Vambutas pakilo nuo suoloelio, nusilenkė kunigaikščiui ir, pasakęs „labanakt, valdove“, išėjo iš menės.

Mindaugas sėdėjo tylus ir susimąstęs. Riebalinė švieselė spragsėjo ir baigė degti. Jos temstančioje šviesoje valdovo veidas atrodė lyg iš akmens nukaltas. Tai buvo veidas žmogaus, pasiėmusio didelę ir atsakingą našą ant savo pečių...

(Bus daugiau)

BUS LAISVA TĖVIŠKĖLĖ

JONAS RŪTENIS

Spindi saulė,
Saulė žėri—
O dalužė, oi dalia —
Kukū girioj gegutėlė
Tam-tad-ri-lia, lia-lia-lia...

Teka upės,
Jūros šniokščia
Oi dalužė, oi dalia,
Laisvi broliai tėviškėlėj
Tam-tad-ri-lia, lia-lia-lia...

Žydi gėlės,
Dobilėliai —
Oi dalužė, oi dalia,
Bus laisva mūs tėviškėlė
Tam-tad-ri-lia, lia-lia-lia...

MŪSŲ MOKYKLA

ZIG. GAVELIS

Mokykla mūs ant kalniuko,
Prie mokyklos du beržai.
Mokos čia ne vien berniukai —
Ir mergaičių nemažai.

Mūsų klasėj kabo Vytis
Ir didvyrių daug žymių.
Čia mes renkamės mokytis,
Semtis ateičiai žinių

Bet vis krypsta mūs akelės
Link tėvynės, link namų.
Per mokyklą mūsų kelias
Iš šių miestų svetimų.

GIMTOSIOS *šalies* PASAKOS

DU BROLIAI IR NELAIMĖ

PATEIKĖ A. GIEDRIUS

Buvo seniau du broliai: vienas labai turtingas, o kitas vargšas.

Vieną kartą važiavo juodu į Rygą. Turtingasis pasikinkė grūtę gerai nušertų arklių ir prisidėjo pilną vežimą visokių prekių. O vargšas įsimetė į vežimėlį kelias grįžčias nusibrukęs linų, pasikinkė prastą kumelėlę ir išvažiavo.

Nuvažiavęs į Rygą, turtingasis tuojuo pardavė savo prekes ir pripylė pilną piniginę auksinių. O vargšas tik sustojo prekyvietėje, tik išlipo iš vežimo, nusigręžė į šalį kelis žodžius su pažįstamu sumesti, atsisukęs žiūri — nebėra jau nė arklio, nė vežimo. Šen puola, ten puola, bet arklio su vežimu kaip nebūta! Kur trumpa, ten trūksta!

Priėjo prie turtingojo brolio, pasisakė, kas atsitikę, ir paprašė paskolinti nors trisdešimt skatikų vyžoms nusipirkti. Tačiau brolis nė girdėti nenorėjo. Dar labiau nuliūdo vargšas ir parėjo namo dūsaudamas, paskutines vyžas plėšdamas.

Per mišką einant, pradėjo temti. Bet kas jam tamsa! Tiktai žiūri — priešais ateina baltas, didelis žmogus. Krūptelėjo vargšas, bet pasidrąsinęs vėl eina, o priėjęs artyn paklausė:

— Kas tu toks?

Baltasis atsakė:

— Aš tavo nelaimė.

— Mano nelaimė! — stebėjosi vargšas. — Kokia didelė! Ar negalėtumei nors kiek mažesnė pasidaryti?

— Gera, jeigu nori, galiu.

Ir nelaimė sumažėjo bent per pusę. Vargšas dar prašo, kad sumažėtų. Nelaimė sumažėjo sulig mažu vaikelio.

— Dar sumažėk, — prašo vargšas. — Visai mažytė man pasidaryk.

Nelaimė pasidarė sulig riešutu didumo. Dabar vargšas išsitraukė iš kišenės tabakinį ragelį, prisitaikęs knapt ir uždarė į jį savo nelaimę. Įsidėjo į kišenę ir eina.

Priėjęs vandeninį malūną, išsitraukė ragelį ir įmetė į tvenkinį. Pats įėjo į malūną, pasiprašė naktigulto ir apsinakvojo. O kol gulėsi, įsikalbėjo su malūnininku, papasakojo jam nelaimingą atsitikimą Rygoje ir apsakė kitus savo vargus.

Rytą išeinant malūnininkas davė jam dešimt raudonųjų ir dovaną gerą arklių. Žmogelis labai apsidžiaugė. O parjojęs namo, įsitaisė reikalingų daiktų ir pradėjo gerai gyventi.

Per kelerius metus jau vargšas ir savo turtingąjį brolių prisivijo. Tasai tik žiūri, kaip jam taip greit pasisekė. O vieną kartą turtingasis ir paklausė jo, kaip jis toks turtingas pasidaręs. Vargšas pasipasakojo, kaip jis tada iš Rygos keliaudamas savo nelaime į ragelį įkišęs ir į tvenkinį įmetęs, kaip malūnininkas jį apdovanojęs ir kaip nuo to karto jam vis geriau ir geriau pradėję sektis.

Turtingasis brolis tuojau sumanė jį pražudyti. Nuvažiavo pas tą vandeninį malūnininką ir pasisakė, kad jam į tvenkinį įkritęs ragelis su pinigais, paprašė išleisti vandenį ir pažadėjo gerai atlyginti. Malūnininkas sutiko, išleido su vyrais vandenį ir rado ragelį.

Pradžiugo turtingasis, pasiėmė ragelį ir važiuoja namo, važiuodamas galvoja: "Palauk, broliu; nebeilgai tu būsi su manim lygus: paleisiu tavo nelaime, ir vėl būk su ja".

Privaziavo mišką, ir atkišo ragelį. Vargšo nelaime šmurkšt išlindo ir pasidarė labai didelė, paskui pasipurtė ir tarė į didžturtį:

— Ai, koks netikęs tas tavo brolis! Uždarė mane į ragelį — kone uždusau. Labai dėkui, kad paleidai. Dabar aš būsiu tavo bičiulė ir niekur nuo tavęs nesitrauksiu.

Išgirdęs tuos žodžius, turtingasis išsigando ir nubalo, o nelaime liko nematoma.

Važiuojant namo, arklys pasibaidė, apvertė vežimą ir nulaužė jam koją. Netoli namų pamatė, kad jo dvaras dega. Sudegė turtai ir pinigai, ir liko jisai vargšas.

BERŽINĖ KOŠELĖ

— Mamyte, pasakyk, kas per daiktas ta beržinė košelė? — klausia Algiukas savo mamytės.

— O, vaikeli, beržinė košelė labai aštri. Jos paragavę vaikučiai tuoj pasidaro geri ir net apsverkia.

— Ė, mamyte, tai jie ne vyrai, kad verkia, — tarė Algiukas: — aš ją ragaudamas tikrai neverkčiau. Tik tu, mamyte, išvirk jos kada nors, aš taip noriu paragauti.

— Na, gerai, gerai, — pažadėjo šypsodamosi motina.

Praėjo kelios dienos. Algiukas nusikalto.

— Na, Algiuk, dabar gausi košelės paragauti, — tarė motina, paėmusi rykštę: — tu aną kartą jos norėjai.

Algiukas tuoj suprato, kas per ta beržinė košelė, ir verkdamas pradėjo prašyti:

— Mamyte, dovanok!.. Nenoriu, nenoriu tos košelės...

MANO GIMTASIS MIESTAS

Vabalninkas — mano miestas,
Kuriamė gimiau.
Nepamiršiu aš jo niekad,
Nors maža jį palikau.

Tenai teka miela upė,
Nors mažytė, bet jauki,
Ir krūmokšniuose paskendus,
Akmenėliuose srauni...

Vabalninke, mano mieste,
Be tavęs — aš be namų.
Mano mintys ir troškimai
Tau — dainuoju ir verkiu...

GRAŽINA GIRDAUSKAITĖ, 11 m., Toronto

VASARĖLEI

Ateik, vasarėle,
Žaliuokit, lapeliai,
Žydėkit, medeliai,
Ateik, vasarėle!

Gegutė miškeliuos kukuos,
Vyturėliai iškilę laukuos
Linksmi giesmeles giedos,
Ateik, vasarėle!

Pasėsiu daržely gėlelių,
Pasodinsiu raudonų roželių!
O taip laukiu
Vasarėlės brangios!

IRENA FREIMANAITĖ, 9 m., Cambridge, Mass.

VAIKŲ EGLYNĖLIS

Tauragės apskrityje yra didelių miškų. Ne vienas jų primena Lietuvos senovės miškus.

Karo metu mūsų šeima persikėlė gyventi į mažą kaimelį. Šalia jo buvo kalvelė, apaugusi eglaitėmis. Nuo miško tą eglynėlį skyrė platus vieškelis.

Tą miškelį visi vadino vaikų eglynėliu. Nežinau, kas jam tą vardą sugalvojo, bet jis labai jam tiko.

Miškas buvo tamsus ir paslaptingas. Vaikai jo bijojome, nes apie jį buvome prisiklausę visokių pasakų. Eglynėlio niekas nebijojo, nors jis ir buvo visai netoli didžiojo miško. Eglynėlyje mes jausdavomės kaip rojuje.

Čia buvo tikrai gražių samanų. Ir ne bet kokios buvo tos samanos! Storos, minkštos, o spalva kiekvieno kupsto vis kitokia. Eglaitės augo tiesios ir gražios. Vidury eglynėlio augo dvi augštos pušys. Iš tolo žiūrint, jos atrodė tarytum smalsuolės tetulės, iškišusios galvas iš eglynėlio, apsidairyti ir pažiūrėti į savo seses kitoj pusėj vieškelio. Kas svarbiausia — eglynėlyje nebuvo skruzdžių, didžiausių mūsų priešų. Ten nebuvo ir sausų spyglių, kurie taip bado basas kojas. Sausas šakas mes patys išrankiodavome, ir eglynėlis atrodė daugiau panašus į prižiūrimą sodą, negu į miškelį. Ten nuolatos būdavo pilna paukščių. Turbūt, ir jiems, kaip ir vaikams, ta vieta patiko.

Pievtutėje aplink eglynėlį rasdavome bruknių. Jos buvo didelės ir saldžios, visai ne tokios, kaip miške. Tik sunku būdavo jas rasti, pasislėpusias tankioje žolėje.

Eglynėlyje žaisdavome, dainuodavome, kartais net užmigdavome. Kai išgirsdavome rusų lėktuvus atskrendant, bėgdavom po eglaitėmis pasislėpti. Ten jausdavomės kaip geriausioj slėptuvėje.

Kai reikėjo išvažiuoti iš Lietuvos, labai buvo gaila palikti eglynėlį.

BIRUTĖ JASUTYTĖ, Worcester, Mass.

MĮSLĖS

Nr. 6 mįslių įminimai

33 Perkūnas ir žaibas, 34 Žemė, kelias, vėjas, 35 Upelis ir pieva, 36 Vanduo, 37 Lietus, žemė, žolė, 38 Dangus ir žvaigždės, 39 Dangus, mėnuo, žvaigždės, 40 Katinas, 41 Katinas ir lašiniai, 42 Kurmis.

UŽDAVINIAI

1. Du arabai kartą susitarė eiti lenktynių. Laimės tas, kurio arklys paskutinis atbėgs į sutartą vietą. Juodu abu atvyko į tą vietą, iš kur turėjo prasidėti lenktynės, tačiau nė vienas nejudėjo iš vietos, nenorėdamas pirmuoju atjoti. Taip juodu išstovėjo ilgą laiką, kol pro šalį ėjo elgeta ir susidomėjo, ko juodu čia stovi, o ne joja. Juodu pasakė, kad lenktyniauja, ir papasakojo lenktynių sąlygas. Tada elgeta kiekvienam jų kažką pašnibždėjo į ausį. Juodu abu šoko ant arklių ir kiek tik arkliai įkabinu nujogo į paskirtą vietą. Ką juodviem pasakė elgeta?

Uždavinys vertinamas 4 taškais.

2. Vienas žmogus atėjo į krautuvę nupirkti skrybėlės. Pardavėjui jis padavė 100 litų, o perkama skrybėlė kainavo 20 litų. Bet pardavėjas neturėjo gražos. Jis nuėjo pas kaimyną ir iškeitė tą 100 litų. Sugrįžęs atidavė pirkėjui 80 litų ir skrybėlę. Po kiek laiko atėjo tas kaimynas, kuris buvo iškeitęs 100 litų, ir pasakė, kad pinigai yra netikri. Tada pardavėjas paėmė iš kasos tikrą, šimtinę ir padavė ją kaimynui. Kiek pardavėjas turėjo nuostolių?

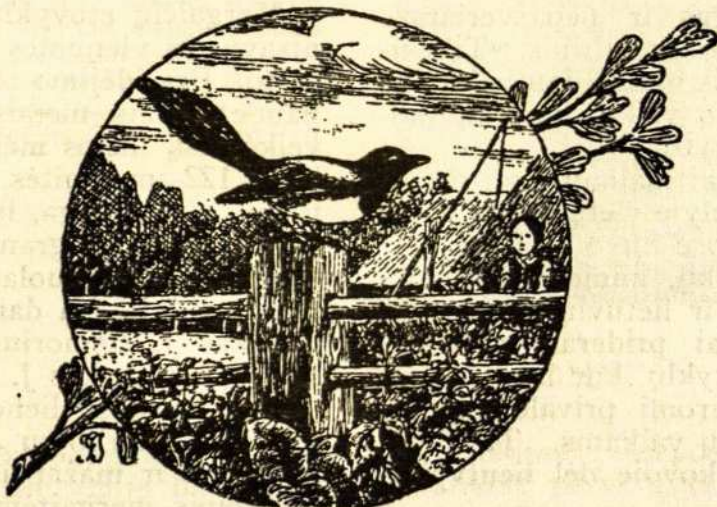
Vertinamas 2 taškais.

Abu uždavinius atsiuntė "Eglutės" skaitytoja Aldona Kasperavičiūtė iš Brazilijos.

43. Žiba kaip žaltys, ėda kaip arklys.
44. Atpūruoja pūrutis su devyniom skūrutėm.
45. Šimtu vyta, šimtu pinta, šimtu pavijota.
46. Kiurza keverza visą lauką apkeverzoja.
47. Šepetys repetys aukštą pilį pastatys.
48. Avelė bebėgdama priėda.
49. Jautis viduje, ragai lauke.
50. Loja kaip šuo, laka kaip šuo, bet ne šuo.
51. Vienu pagaliu dvi krosnis pakuria.
52. Visi jodo, niekas nepašeria.
53. Girioj gimęs, girioj augęs, parėjęs į žmones, kepures kilnoja.
54. Du ratu pagiry stovi.
55. Dvi seselės per kalnelį nesusiekia.
56. Stovi šakės, ant tų šakių avilys, ant to avilio kamuolys, o ant kamuolio giria auga.

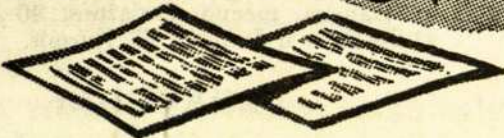
Kiekvienas geras atsakymas — du taškai.

Šias mįsles "Eglutei" atsiuntė Ant. Šimkus iš Lund'o, Švedijoje.

Išpėkite, koks čia Lietuvos paukštis. Kokią dainą ar eilėraštį apie jį žinote? Atsakymas vertinamas 2 taškais.

MOKYKLOS IR Mes

Mokslo metų užbaigimas. Kadangi vasaros metu "Eglutė" neišėjo, tai nebuvo galima laiku aprašyti visų tų išpūdingų mokslo metų užbaigimo mokyklose iškiliųjų ir meniškųjų pasirodymų. Dabar bent trumpai norime pasidžiaugti kartu su savo skaitytojais tais gražiais lietuviškumo pasirodymais, kurie buvo daugelyje vietų mokslo metus užbaigiant. Šeštadieninės mokyklos, kur tik jos veikia (ar tai J.A.V., ar Kanadoje ar kitur), mokslo metus užbaigė su tikra lietuviška programa. Daugelis tų mokyklų lankytojų sėmėsi ne tik žinių apie Lietuvą, mokėsi ne tik gražiai lietuviškai kalbėti ir rašyti, bet ir susigyveno tarp savęs, susidraugavo, susijungė į lietuvišką mokyklinę bendruomenę, lyg į vieną šeimą. Ta lietuviškoji dvasia, kuri šitose vargo mokyklose gaivino jaunųjų lietuviukų širdis, yra tikrai brangus ir nepasveriamas turtas ir gyvybės šaltinis. Tikėkimės, kad šiais metais jau nebus nė vieno lietuviško vaiko, kurs tų mokyklų nelankytų.

Tačiau labai malonu čia priminti, kad daugelyje vietų jau ir parapijų mokyklose buvo mokoma lietuviškų dalykų, minimos lietuviškos šventės ir lietuvių kalbai atiduodamos jai prideramos teisės. Jau yra mokyklų, kur lietuviškieji dalykai padaromi privalomais visiems lietuvių vaikams. Tai didelis žingsnis kovoje dėl lietuviškos išlaikymo.

"Eglutės" redaktorius labai prašo, kad iš kiekvienos mokyklos at-

sirastų vyresniųjų mokinių, kurie parašytų trumpai apie visus mokyklos parengimus ar kitokius įvykius, kurie tik rišasi su lietuviyste.

VASAROS STOVYKLOS

Daugumai lietuvių vaikų tenka gyventi miestuose, kur maža gamtos, kur daugybė žmonių, kur nėra tinkamo poilsio vasaros karščių metu. Dėl to vasarą yra labai svarbu, kad vaikučiai bent trumpam laikui galėtų išvykti iš miesto ir ramiai pailsėti ir atsigaivinti. Tam tikslui Amerikoje ruošiamos ir lietuviškos stovyklos. Šiais metais tokios žymesnės lietuviškos stovyklos, kur vaikučiai galėjo ne tik pailsėti, bet ir lietuvišką dvasią sustiprinti, buvo trys: Putnam'e — mergaičių stovykla, Marjanapolyje ir Kennebunk Port — berniukų stovykla.

Mergaičių stovyklą yra suorganizavusios vienuolės lietuvės—Nekalto Prasidėjimo Seserys Putnam'e. Šiais metais ta stovykla veikė visą liepos mėnesį. Stovyklavo 122 mergaitės. Buvo labai įdomi ir turininga, lietuvišką dvasią ugdanti, programa. Be pačių seselių, kurios nuolatos dirbo šioje stovykloje, čia dar talkininkavo muzikas J. Beinorius, artistas H. Kačinskas, poetas J. Aistis, mokytoja A. Skrupskelienė, p. M. Avietėnaitė (ši dirbo su Amerikoje gimusiomis ir mažai lietuviškai mokančiomis mergaitėmis). Stovyklos lankytojos čia išmoko lietuviškų dainų, tautinių žaidimų, eilėraš-

čių. Ypač įspūdinga buvo stovyklos užbaigimo programa.

Marijanapolyje, Tėvų Marijonų Kolegijos sode ir bendrabutyje, buvo stovykla berniukams, kuriai vadovavo prityręs auklėtojas Dr. A. Šerkšnas. Ten stovyklavo apie 60 vaikų ir taip pat buvo išeita lietuviška programa.

Lietuvišką stovyklą pas Tėvus Pranciškonus Kennebunk Port trumpai aprašė vienas tos stovyklos lankytojų. Štai tas aprašymas:

Berniukų stovykla pas Pranciškonus. Stovykla prasidėjo liepos 1 d. ir baigėsi liepos 28 d. Stovyklautojų buvo apie 50. Apie pusę to skaičiaus buvo Amerikoje gimusių lietuviukų, kurių dalis jau nemokėjo kalbėti lietuviškai.

Kasdien keldavom 7 val., sekmadieniais — 8 val. Kas rytą eidavom į bažnyčią ir ten išklaudydavom šv. mišių, daugelis eidavo prie Komunijos. Pamaldos trukdavo apie pusvalandį. Po pamaldų pakeldavom vėliavas ir eidavom pusryčių. Pavalgę pasiklodavom lo-

vas, išsivalydavom kambarius, nušluodavom kiemą. Po to būdavo pamokos. Mokėmės tikybos ir Lietuvos istorijos. Tos pamokos būdavo lietuviškai ir angliškai. Po pamokų žaisdavom tinklinį, krepšinį ar ką nors kita. Taip iki 12 val., kada būdavo pietūs. Po pietų eidavom maudytis į Atlantą. Ten išbūdavom iki 4 val. Grįžę valgėdavom pavakarius, o paskui žaisdavom iki vakarienės, kurią valgėdavom 6 valandą. Po vakarienės vėl žaisdavom. Prieš 9 val. turėdavom vakarines pamaldas. Vieną dieną jos būdavo lietuviškai, kitą dieną angliškai. Po pamaldų eidavom gulti.

Keletą kartų turėjom iškylas (piknikus). Du kartu buvome nuvažiavę į toliau esančias maudykles. Vieną kartą per savaitę eidavom į kiną.

Visos keturios savaitės prabėgo labai greitai ir įdomiai. Stovyklos atminimui įsigijom po lietuvišką kryželį.

EDMUNDAS ADOMAITIS

Sudburio (Kanadoje) lietuvių šeštadieninės mokyklos I skyriaus mokinės: Liuda Poderytė, Violeta Jasiūnaitė ir Dalia Paulaitytė — per mokyklos ruošiamus vakarėlius dažnai vaidina ir šoka. Čia matome jas Vasario 16 dienos minėjime šokančias šokį "Už jūrių marių".

MOKYKLA RADIO BANGOMIS

Dvylika sekmadienių per Margučio radiją Chicagoje buvo dėstomos lituanistikos pamokos, kurias vedė Vladas Vijeikis. Į šią mokyklą įsirašė ir pamokų klausė

259 mokiniai. Liepos m. 22 d. didžiuliame parke įvyko jų šventė, kurioje dalyvavo mokiniai su savo tėvais. Speciali egzaminų komisija, kurią sudarė 18 mokytojų, pra-

vedė egzaminus ir visiems mokiniams įteikė knygą "Mano tėvynė". Po egzaminų vaikai buvo pavaišinti ledais ir gėrimais ir dalyvavo su vėliavomis parade ir Amerikos pripažinimo Lietuvai nepriklausomybės minėjime, kuris įvyko ten pat. Taip pat buvo surengta vaikų piešinių paroda.

Šia pačia proga Dr. Steponas Biežis buvo paskelbęs konkursą surasti lietuvišką pavadinimą "Ice creamui". Iš patiektų vardų komisija išrinko pavadinimą "ledainiai". Šį pavadinimą sugalvojo Aleksandras Gaška 10 m. amž.

Sekmadienio Mokyklos šventė įvyko Margučio vasaros šventėje.

"Mano Tėvynė" — knyga, kurią gavo visi radio mokyklos klausytojai, yra tos mokyklos pamokų santrauka. Tačiau knyga yra tikrai patraukli savo išvaizda ir naudinga turiniu. Daugybė gražių Lietuvos vaizdų, Lietuvos žemėlapis, patriotinių eilėraščių ir pačios reikalingiausios žinios iš Lietuvos istorijos, geografijos, žemės ūkio ir t.t.

Ir kitų miestų lietuviškų radio programų vedėjai turėtų pasekti šiuo gražiu "Margučio" pavyzdžiu.

SVARBŪS NUTARIMAI

Rytinių Jungtinių Amerikos Valstybių Tremtinių suvažiavimas, įvykęs New Yorke 1951 m. balandžio 15 d., be kitų, padarė ir šiuos svarbius nutarimus, liečiančius jaunimo švietimą:

"Suvažiavimas įpareigoja Rytinių Jungtinių Amerikos Valstybių Tremtinių Komitetą daryti visus žygius:

1, kad tuojau būtų sudarytas Amerikos lietuvių lituanistinio

švietimo centras;

2, kad tuojau būtų sistematingai rūpinamasi vadovėliais lietuviškosios mokykloms;

3, kad būtų pastoviai siekiama ligi patenkinamo lygio pakelti lituanistinį švietimą ir tautinį auklėjimą lietuvių parapijose mokyklose;

4, kad lietuvių šeimos prenumeruotųsi savo vaikams vaikų laikraštėlį EGLUTĘ".

ĮVAIRENYBĖS

Prieš 25 metus vienas turtingas japonas, gyvenęs Tokio mieste, nusipirko mažą šunytį, kurį praminė Haši vardu. Šeimininkas kas rytmetį traukiniu turėdavo važiuoti į savo darbovietę. Mažasis Haši jį palydėdavo į stotį, o kada šeimininkas po darbo grįždavo į namus, Haši taip pat jo jau laukdavo traukinių stoties aikštelėje.

Po keletos metų ponas numirė. Haši pasiliko visiškai sveltųjų žmonių globoje. Jis taip ilgėjosi savo mirusio pono, kad per ištisą dešimtį metų kas dieną ir vis tuo pačiu laiku bėgdavo į traukinių stotį ir ten ištisas valandas praturėdavo aikštelėje laukdamas iš darbo grįžtančio savo gerojo šeimininko.

Japonų valdžiai taip patiko ištikimasis Haši, kad toje vietoje, kur jis tupėdavo laukdamas savo šeimininko, pastatė gražų paminklą, vaizduojantį ištikimą šunį.

PERSKAITYKITE VIRŠELIO TREČIAJĄ PUSLAPĮ!

NORTH ABINGTON CO-OPERATIVE BANK

"The Bank For Thrifty Savers and Home Owners"

First Mortgage Loans Granted To Build,

Buy or Remodel Residential Property.

NORTH ABINGTON, MASS.

KLEPS AUTO ELECTRIC SERVICE

Batteries - Ignition - Carburetion - Radio

770 Providence Highway

Norwood, Mass.

Tel. No. 7-2279

BURLINGTON SAVINGS BANK

Burlington,

Vermont

"Narys Federal Deposit Insurance Corporation"

THE BARGAIN CENTER, INC.

Krautuvė Taupiemis Žmonėms

2 Washington St.

Quincy, Mass.

JAY THE FLORIST

"SAY IT WITH FLOWERS"

Cut Flowers and Potted Plants

Member of Florists Telegraph Delivery Assn.

399 Pleasant St.

Tel. Stoughton 289

BARBOUR WELTING CO.

BROCKTON,

MASSACHUSETTS

JAMES LEHAN, INC.

Dealers In FORD CARS-BONUS BUILT TRUCKS

Stoughton,

Massachusetts

GEORGE G. ENGEL PLUMBING CO.

Heating Systems — Automatic Oil Burners — Sanitary Plumbing
Water Supply Systems

194 Marble St.

Tel. 1000

Athol, Mass.

CURRAN & JOYCE CO., INC.

Ginger Ales and Soda Waters

433 - 443 Common St.,

Lawrence, Mass.

C. W. DILLON, INC.

Chrysler — Plymouth

Lawrence,

Massachusetts

CROSS COAL CO.

Lawrence,

Massachusetts

GRAFTON SAVINGS BANK

Grafton,

Massachusetts

GRAFTON CO-OPERATIVE BANK

Grafton,

Massachusetts

PARISIAN CLEANERS & DYERS

"Our Aim Is To Satisfy"

789 Centre Street

Phones 8-0273 - 2193

Brockton, Mass.

M. F. PERRY & SON

Wholesale Dealers Beer & Ale

39 Ames St.,

Tel. 977

Brockton, Mass.

A. F. GERMAN CO., INC.

Auto Tires and Supplies

Wholesale and Retail

1159 Main St.,

— Tels. 1363 - 1308 —

Brockton, Mass.

MIDDLEBOROUGH CO-OPERATIVE BANK

30 South Main Street

Middleboro, Mass.

"AN UP TO THE MINUTE BANK"

JOHNSON BUICK, INC.

Buick Authorized Sales & Service

120 N. Main St.,

Tel. 7760

Brockton, Mass.

WILLIAM PROSSER & SON, INC.
LUMBER

943 Pleasant St.

Fall River, Mass.

THE NORTH SIDE BANK & TRUST CO.
BRISTOL, CONN.

F. B. HOWARD COMPANY, INC.

7 Center Street

Rutland, Vermont

MARBLE SAVINGS BANK

Rutland,

Vermont

ATHOL WHOLESALE BEVERAGE CO., INC.

Distributors of Budweiser Beer — Hampden Mild Ale

Athol,

Massachusetts

YOUR PHARMACY, INC.

G. A. VOSE, Reg. Ph. — A. A. MUCCI, Reg. Ph.

685 North Main St.,

Brockton, Mass.

LAIŠKAI REDAKTORIUI

Kanadoje gyvenanti rašytoja Marija Aukštaitė, atsiųsdama "Eglutei" rankraščią, parašė šiuos sveikinimo žodžius:

Su meile skaitau "Eglutę" ir grožiuosi mūsų mažučiams skirta literatūra. Garbė Jums, kurie nešate mūsų tautos žodį ant savo pečių tremties išvargintų. Ir, Dieve duok, kad tas sunkiai nešamas turtas — būtų kiekvienos šeimos suprstas, įvertintas, branginamas ir remiamas...

Marija Aukštaitė

O štai 14 metų "Eglutės" skaitytojas iš Vokietijos rašo: Labai dėkoju už "Eglutę". Daugelis mano draugų ir draugų išimylėjo ją, bet negali jos nusipirkti. Bet dėl to nenusimena: pasiskolina iš manęs ir ją perskaito parsinešę namo...

"Eglutės" mėgėjas *Herkulis Strolia*,
Oldenburg

Redakcijos pranešimas

"Eglutė" vasaros metu neišejo. Toks yra iš pašto gautas leidimas laikraštėli pradėjus leisti. Dėl techniškių kliūčių "Eglutė" išeidavo kiekvieno mėnesio pabaigoje (kai kada ir kiek pavėluodavo). Nuo šio numerio "Eglutė" išeis kiekvieno mėnesio pradžioje. Šiame numeryje rasite keletą puslapių komercinių skelbimų: nei už jų turinį, nei už formą redaktorius neatsako, nes ne jis juos redaguoja ir tvarko.

Mielieji skaitytojai labai prašomi ir toliau bendradarbiauti su redaktorium, atsakinėjant laiškeliais, kas kuriame numeryje patiko ar nepatiko, atsakinėti į duodamus klausimus, spręsti uždavinius ir t.t. Taškų dėdė viską renka ir atžymi kiekvienam taškų skaičių. Kas gale šių metų turės surinkęs daugiausia taškų (bent keli daugiausia surinkę), tas gaus dovanų knygomis. Be to ir kiti visi taškų rinkėjai bus paskelbti paskutiniame šių metų numeryje. Taip pat taškų laimi ir tie, kurie parašo "Eglutei" žinių, rašinėlių. Į "Atžalėlių" skyrių redaktorius gauna gana daug eilėraščių. Bet, deja, ne visus galima juos išspausdinti dėl jų silpnumo. Kam nesiseka parašyti eilėraščių, pamėginkit parašyti rašinėlių — geriau pasiseks.

Priminimas "Eglutės" skaitytojams

Nemažas skaičius "Eglutės" skaitytojų dar nėra už šiuos metus sumokėję prenumeratos mokesčio. Nuoširdžiai prašome nedelsiant atsilyginti. Neužsimokėjimas laiku sudaro sunkumų "Eglutę" leisti.

Taip pat primename, kad pakeitus gyvenamą vietą, tuojau reikia pranešti adminis-

tracijai pakeistą adresą, kartu nurodant ir savo senąjį adresą. Dėl skaitytojų nerūpestingumo, persikėlus kitur gyventi, daug "Eglutės" egzempliorių paštas grąžina, o skaitytojai jų visai negauna. Adresų pakeitimus ir pinigų siųsti administratoriui, ne redaktoriui.

A. Peldžius, "Eglutės" administratorius

Padėka

Mūsų geram mokytojui ir auklėtojui Kun. P. Dambrauskui, užprenumeravusiam mums vaikų laikraštėlį "Eglutę", tariame daug kartų ačiū...

Pasižadame "Eglutę" skaityti, o kai išmoksime geriau lietuviškai rašyti, pamėginsime į "Eglutę" nusiųsti žinių iš mūsų mažosios mokyklos.

Worcesterio Aušros Vartų parapijos šeštadieninės mokyklos jaunesnieji mokiniai:

*L. ir R. Gudaitės, V. ir G. Kazlauskai,
H. ir B. Račkauskaitės, D. Andriuškevičiūtė ir N. Vizbaraitė*

Atsiųsta paminėti šios knygos ir leidiniai

Knygų Lentyna, Nr. 5-6, gegužės - birželio mėn. Tai Liet. Bibliografijos Tarnybos, kurios vedėju yra A. Ružancovas, šafirografuotas leidinys, kuriame trumpai aprašytos naujos lietuviškos knygos.

Lietuvių Dienos, iliustruotas lietuvių ir anglų kalbomis žurnalas, leidžiamas Los Angeles, Kalifornijoje. Nr. 5, birželio mėnesio.

Sename dvare, žymiosios mūsų rašytojos Šatrijos Raganos - Marijos Pečkauskaitės gražiausias veikalas, kuriame ji vaizduoja savo tėviškę Lietuvoje ir kurioje svarbiausi veikėjai yra vaikai. Tai trečiasis tos knygos leidimas. Ją išleido "Baltija" Toronte, Kanadoje, 1951 m., 176 psl. Tai tikrai graži ir įdomi knyga, nesunkiai paskaitoma ir vyresniesiems "Eglutės" skaitytojams.

Isigykite virimo knygą

TAUPIOJI VIRĖJA

Knygą paruošė p. H. Mačiulytė - Daugirdienė. "Taupiojo virėjo" rasite 300 įvairių valgių gaminimo receptų, daugiausia pačios autorės išbandytų. Ten rasite nurodymų, kaip pasigaminti mūsų mėgiamiausius lietuviškus valgius ir krupnikus.

Knyga įrišta plastika taip, kad atidarius neužsiverčia. Dėl to ji šeiminiškėms tikrai paranki. Knygos kaina \$2.00. Užsakymus siųskite: EGLUTĖ, P. O. BOX 22, BROCKTON 68, MASS.

